

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΓ'

ΑΘΗΝΑΙ ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1964

ΑΡΙΘ. 23

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΩΝ ΦΥΛΑΚΩΝ

Στ'.

Τὰ παραδείγματα τῆς χριστιανικῆς προνοίας τῶν φυλακῶν, τὰ ὁποῖα ἐγνωρίσαμεν εἰς τὰ προηγούμενα φύλλα τοῦ «Ἐφημερίου», συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ κατανοηθῇ πόσον εἶναι ἀναγκαῖα ἡ συνεργασία Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας εἰς τὸ ἔργον τῆς περιθάλψεως καὶ διαπαιδαγωγήσεως τῶν φυλακισμένων.

Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ὁ ἐπίσημος ποιμὴν καὶ καθοδηγητὴς τῶν τροφίμων μιᾶς φυλακῆς εἶναι ὁ ἱερεὺς αὐτῆς. Τὰς Κυριαριακάς καὶ ἑορτάς τελεῖ τὴν θείαν Λειτουργίαν καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἑβδομάδος διευθύνει τὴν μελέτην τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τὰς συνομιλίαις καὶ συνδιαλέξεις ἐπ' αὐτῆς. Ἐπίσης τελεῖ τὴν ἐξομολόγησιν τῶν φυλακισμένων καὶ συνομιλεῖ ἰδιαιτέρως μὲ ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν.

Ἡ λειτουργία ἐντὸς τῆς φυλακῆς, ὡς μιὰ ποικιλία ἐντὸς τῆς ὁμοιομορφίας τῆς ζωῆς τῶν φυλακισμένων, γίνεται συνήθως δεκτὴ ὑπ' αὐτῶν εὐχαρίστως. Ἡ λειτουργία, ὅταν συνοδεύεται ὑπὸ καταλλήλου παρηγορητικοῦ ἀλλὰ καὶ ἀφυπνιστικοῦ κηρύγματος, στρέφει τὴν σκέψιν τῶν φυλακισμένων εἰς εὐτυχστεράς καὶ πλεόν ἀθώας ἡμέρας τῆς ζωῆς καὶ ὀδηγεῖ εἰς μετάνοιαν καὶ λῆψιν νέων ἀποφάσεων.

Κατὰ τὰς ποιμαντικὰς ἔπειτα ἐπισκέψεις καὶ συνομιλίας τοῦ ἱερέως ἐντὸς τῆς φυλακῆς, οὗτος πρέπει πρωτίστως νὰ μανθάνῃ τὰς ἐξωτερικὰς σχέσεις καὶ τὸ παρελθὸν τῆς ζωῆς τῶν φυλακισμένων. Μόνον διὰ τῆς γνώσεως τῆς συνολικῆς εἰκόνας τῆς ζωῆς των θὰ δυναθῇ ὁ ἱερεὺς νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὰς ἀτομικὰς των περιπτώσεις καὶ νὰ τοὺς βοηθήσῃ κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐξομολογήσεως καὶ

νά ὀρίση δι' αὐτοὺς τὴν κατάλληλον πνευματικὴν ἄσκησιν (προσευχάς, θρησκευτικὰ ἀναγνώσματα, βιβλικὴν μελέτην κ.τ.τ.) ἐν τῷ πλαισίῳ βεβαίως τοῦ προγράμματος τῆς φυλακῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ προβλέπη καὶ σημαντικὴν ἐργασίαν καὶ ποικίλην ἐκπαιδευτικὴν καὶ μορφωτικὴν ἐργασίαν.

Τὸ ἔργον τοῦ ἱερέως πρέπει νὰ ὀλοκληρῶνεται μὲ τὴν συνεργασίαν ζωντανῶν ἐνοριακῶν κύκλων, οἱ ὁποῖοι θὰ φροντίζουσιν διὰ τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τῶν φυλακισμένων, τῶν ἀποφυλακισμένων καὶ τῶν οἰκογενειῶν των.

***

Ἡ χριστιανικὴ πρόνοια φυλακῶν ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ στρέψῃ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῆς εἰς τὰς παιδικὰς φυλακὰς καὶ τὰ σωφρονιστήρια. Τὸ παράδειγμα καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τῶν ξένων ἐκκλησιῶν εἶναι λίαν διαφωτιστικόν. Αὗται ἔχουσιν εἰς χεῖράς των τοιαῦτα σωφρονιστήρια, εἰς τὰ ὁποῖα ἐργάζονται πολλοὶ ἱερεῖς, ὡς καὶ «ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους» ἢ διακόνισσαι. Εἶναι τόσον ἀρτία ἢ διοργάνωσις τῶν παιδικῶν αὐτῶν σωφρονιστηρίων, ὥστε ἀντὶ περὶ φυλακῶν πρέπει νὰ γίνεται λόγος μᾶλλον περὶ παιδικῶν οἰκοτροφείων. Τὰ κτίρια τῶν σωφρονιστηρίων τούτων εὐρίσκονται συνήθως εἰς ἐπαύλεις ἐντὸς τοῦ πρασίνου τῆς ἐξοχῆς. Εἰς πάντα τὰ παράθυρα εὐρίσκονται ἄνθη. Οἱ θάλαμοι τοῦ ὕπνου εἶναι κομψῶς διαρρυθμισμένοι. Τὰ πρὸς σωφρονισμὸν παιδιὰ εἶναι διηρημένα εἰς μικρὰς ομάδας, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἔχει μίαν «διακόνισσαν», ἢ «ἀδελφὴν τοῦ ἐλέους» ὡς «θείαν».

Ἡ ἐκπαιδευτικὴ καὶ ἡθοπλαστικὴ ἐργασία πρὸς ἀναμόρφωσιν τῆς ζωῆς τῶν μικρῶν παιδιῶν εἶναι δυσκολωτάτη, διότι οἱ ἀτομικοὶ φάκελοι αὐτῶν, παρὰ τὸ μικρὸν τῆς ἡλικίας των, ὀμιλοῦν συχνάκις διὰ βάρεα παραπτώματα καὶ παραβάσεις τῆς ἔκτης καὶ ἐβδόμης ἐντολῆς. Βεβαίως τὸ δικαστήριον ὀδηγεῖ τοὺς μικροὺς αὐτοὺς εἰς τὰ ἐν λόγῳ σωφρονιστήρια, ἀλλ' οὐδέποτε οἱ ἱερεῖς ἢ αἱ διακόνισσαι θεωροῦν αὐτοὺς «τιμωρουμένους». Προσπαθοῦν νὰ δημιουργήσουν μίαν δροσερὰν καὶ εὐχάριστον ἀτμόσφαιραν ἐντὸς τοῦ σωφρονιστηρίου, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν τελεῖται τὸ ἔργον τοῦ σωφρονισμοῦ. Μιὰ διακόνισσα ἐνὸς τοιούτου ἰδρύματος ἔγραφε τὰ ἐξῆς πρὸς τὴν ἀδελφὴν της: «Εἰς μίαν ὀμιλίαν της ἢ προϊσταμένη μᾶς

εἶπεν, ὅτι οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι καὶ δι' αὐτὰ τὰ παιδία ὑπάρχει ἡ ἰδία συγχωροῦσα Χάρις, ἡ ὁποία ὑπάρχει καὶ δι' ἡμᾶς. Τὸ πρῶτιστον καὶ εὐγενέστατον καθῆκόν μας εἶναι νὰ δεῖξωμεν εἰς τὰς νεαρὰς αὐτὰς ὑπάρξεις τὴν συγχωροῦσαν αὐτὴν Χάριν καὶ ὅτι δὲν λαμβάνομεν πλέον ὑπ' ὄψιν τὸ παρελθόν, ἀλλὰ τὰς βοηθοῦμεν, διὰ νὰ κάμουν μὲ τὸν Θεὸν νέαν ἀρχὴν. Λοιπὸν καὶ ἐδῶ δὲν πρέπει τίποτε ἄλλο νὰ εἶμαι παρὰ ὅ,τι προσεπάθουν νὰ εἶμαι καὶ προηγουμένως, ὅταν ἐργαζόμουν εἰς τὸ νοσοκομεῖον: μία μάρτυς καὶ ἀπόστολος τῆς ἀγάπης τοῦ Σωτῆρός μου:... Τὰ παιδία ἔχουν ποικιλίαν χαρακτήρων. "Ὅσα παιδιὰ, τόσαι καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν φυσικῶν χαρισμάτων, τῆς ιδιοσυγκρασίας, τῶν αἰσθημάτων. Ἄλλ' ὑπάρχει ἓν κλειδί, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει ὅλων τὰς καρδίας. Τὸ κλειδί αὐτὸ εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ ὁποία οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν... πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει» (Α' Κορ. ιγ', 5-7). Ἀπὸ πρωίας μέχρι ἐσπέρας τὸ νὰ ὑπομένης τὸν θόρυβον 15 ζωηρῶν παιδιῶν, αὐτὸ καὶ μόνον ἀπαιτεῖ χαλύβδινα νεῦρα. Πλεῖσται ἐκ τῶν παιδιῶν αὐτῶν ἐδῶ διὰ πρώτην φορὰν ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Θεὸν καὶ τὸν Σωτῆρα».

* * *

Πάντα ταῦτα ἀποδεικνύουν ὅτι, πολλὰ ἀκόμη πρέπει νὰ συντελεσθοῦν καὶ παρ' ἡμῖν εἰς τὸν τομέαν τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ ἔργου τῶν φυλακῶν. Βεβαίως οἱ ἐν Ἑλλάδι ἱερεῖς τῶν φυλακῶν ἔχουν ἐργασθῆ καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐργάζωνται μετὰ ζήλου καὶ δραστηρίως. Ἄλλὰ δὲν ἀρκεῖ αὐτό. Πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς παρ' ἡμῖν χριστιανικῆς προνοίας τῶν φυλακῶν πρέπει νὰ ἀναληφθῆ ἀληθῆς σταυροφορία. Κηρύγματα, διαλέξεις, ραδιοφωνικαὶ ὁμιλίαι, βιβλία, περιοδικὰ, φυλλάδια, ἐφημερίδες, πάντα τὰ μέσα τῆς διαφωτίσεως πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν, διὰ νὰ ἀφυπνισθῆ ἡ ὑπνώττουσα καὶ λανθάνουσα δυναμικότης τῶν ὀρθοδόξων ἐλλήνων καὶ ἐνοριῶν. Εἰς τὸ εὐγενές αὐτὸ ἔργον πρέπει νὰ πρωτοστατήσουν καὶ οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοί μας. Ἐὰν ἡ Ἐλισάβετ Φράυ, ἥτις ἀνῆκεν εἰς μίαν προτεσταντικὴν αἵρεσιν, κατάρθρωσε νὰ κινητοποιήσῃ ὀλοκλήρους ομάδας ἀνθρώπων, διὰ νὰ ἐργασθοῦν οὗτοι ἐν μέσῳ τῶν

Η ΟΝΟΣ ΤΟΥ ΒΑΛΑΑΜ ΟΜΙΛΟΥΣΑ ΜΕ ΦΩΝΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΝ

Ὁ Χριστὸς μιᾶ στοὺς ἀνθρώπους ἀπλὰ καὶ καθαρὰ, ἡμεῖς ὅμως κάνουμε ὅτι δὲν τὸν καταλαβαίνουμε. Ἦλθε γιὰ νὰ μᾶς θεραπεύσῃ, κ' ἡμεῖς τοῦ λέμε ὅτι δὲν εἴμαστε ἄρρωστοι. Μᾶς ὠμίλησε γιὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ μᾶς παράγγειλε νὰ ἑτοιμασθοῦμε γι' αὐτή, κ' ἡμεῖς, δὲν τὸν πιστεύουμε, ἀλλὰ γυρίσαμε τὴν διδαχὴν του στὰ δικὰ μας θελήματα τούτης τῆς ζωῆς.

Ὅποιος αἰσθάνθηκε μέσα στὴν καρδιά του πόθον νὰ πτωχέψῃ, αὐτὸς εὐρίσκεται κοντὰ στὸν Χριστόν.

Ὅποιος δὲν προτιμᾷ νὰ εὐρίσκεται σὲ θλίψῃ καὶ κοντὰ στὸν Χριστόν, παρὰ νὰ εὐρίσκεται σὲ εὐτυχία καὶ χωρὶς τὸν Χριστόν, αὐτὸς γρήγορα θὰ καταλάβῃ πὼς ἡ εὐτυχία του ἦτανε ψεύτικη.

Ὅσον περισσότερον νοιώθουμε μέσα μας εὐγνωμοσύνη γιὰτὶ ὑπάρχουμε καὶ ποθοῦμε νὰ εὐχαριστήσουμε, τόσο περισσότερο πλησιάζουμε στὴν πίστιν.

Ἡμπορεῖς νὰ ἀγαπᾷς τοὺς ἀνθρώπους ἐνῶ ζεῖς μακριὰ τους. Καὶ ἡμπορεῖς νὰ μὴν τοὺς ἀγαπᾷς, ἐνῶ ζεῖς ἀνάμεσά τους καὶ βλέπεις τὲς πανουργιές τους.

Ὅποιος δὲν ἐγνώρισε, ἔστω καὶ λίγο μοναχά, τὴν ταπείνωσιν στὴν καρδιά του, δὲν ἀπογεύθηκε ἀπὸ τὴν πλέον γλυκύτερη πηγῆ.

φυλακισμένων, πολὺ περισσότερον ἐν τῇ ζωτικῇ καὶ δυναμικῇ ἀτμοσφαιρᾷ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρέπει οἱ ζωντανοὶ ποιμένες νὰ δημιουργήσουν ἐνοριακοὺς κύκλους προνοίας, οἱ ὅποιοι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, θὰ φροντίζουν διὰ τὰς ὑλικὰς καὶ πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν φυλακιζομένων, τῶν ἀποφυλακιζομένων καὶ τῶν οἰκογενειῶν των.

(Τέλος)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Αὐτὸς εἶνε εὐλογημένος, γιατί θά ἰδῆ μυστήρια ποῦ δὲν τὰ ἐγνώριζε κι' οὔτε τὰ ἐμάντευε ὅτι ὑπάρχουν.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἀνατολῆς, τὸν «σαλόν» (ὄχι τὸν μανιακόν, ἀλλὰ τὸν βλαμμένον, ποῦ λέγει ὁ λαός), τὸν νομίζουν γιὰ ἅγιον, καὶ δὲν τὸν πειράζουν, ἀλλὰ τὸν περιποιοῦνται. Λέγουν ὅτι ὀμιλεῖ μὲ τὸν Θεόν. Στὴ Μικρὰ Ἀσία τοὺς τέτοιους ἀνθρώπους τοὺς ἔλεγαν «πανάγαθους», δηλαδὴ μὲ τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα.

Στὴν Ἀνατολὴ φανήκανε κάποιο ἅγιοι, ποῦ τοὺς λέγανε «σαλοῦς», δηλαδὴ τρελλούς, σαλεμένους. Αὐτοὶ ἔκαναν ὅτι ἦτανε τρελλοί, μπροστά στοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ περιφρονηθοῦν ὀλότελα καὶ νὰ ἀτιμασθοῦν γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Γιατί καὶ στὴν Ἀνατολή, ὅπως σὲ κάθε μέρος, ὑπῆρχαν πάντα οἱ ἄθεοι καὶ οἱ σκληρόψυχοι, ποῦ πειράζανε τοὺς τρελλοὺς γιὰ νὰ διασκεδάσουν.

Πρῶτος τέτοιος «σαλός» ἐφάνη ὁ Συμεὼν ἀπὸ τὴν Ἔδεσσαν τῆς Συρίας, στὰ χρόνια τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Ἄλλοι «σαλοὶ» ἦτανε ὁ Θεόδωρος, ὁ Παῦλος, ὁ Θωμᾶς, ὁ Ἀνδρέας ὁ Σκύθης στὴν Κωνσταντινούπολιν, ὁ Μάρκος στὴν Ἀλεξάνδρεια, καὶ λίγοι ἄλλοι.

Αὐτοὶ οἱ ἐλάχιστοι, καὶ στὸν ἀριθμὸν καὶ στὸ φρόνημα, θὰ σταθοῦν κοντὰ στὸ Ἀρνίον, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κρίσεως. Γιὰ νὰ εὔρουν τὴν πίστιν, δὲν ἐξετάσανε, οὔτε παλαίψανε καταπάνω στίς ἀμφιβολίες τοῦ λογικοῦ τους, ἀλλὰ ἐβρῆκαν τὸν Θεὸν ὡσάν τὰ νήπια, ὡσάν τὰ ἀρνιά ποῦ βρίσκουν τὴν μάννα τους, κατὰ τὸν λόγον ποῦ λέγει ὁ Κύριος μὲ τὸ στόμα τοῦ προφήτη Ἡσαΐα «Ἐμφανὴς ἐγεννήθην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν, εὐρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν.» (Ἡσ. ξ', 1). Ὁ δὲ προφήτης Σολομῶν λέγει ὅτι ὁ Θεὸς εὐρίσκεται ἀπὸ ἐκείνους ποῦ δὲν τὸν πειράζουν, ποῦ δὲν τὸν θέτουν σὲ δοκιμασίαν, καὶ ἐμφανίζεται σ' ἐκείνους ποῦ δὲν ἀπιστοῦν. «Ὅτι εὐρίσκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ». (Σοφία Σολομῶντος α', 2.).

Ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ εἶνε ἀντικοινωνική, ὅπως ἐννοεῖ τὴν κοινωνία ὁ κόσμος τῆς ὕλης. Ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ ποθῆ τὴν φτώχεια καὶ ὄχι τὴν καλοπέραση, ἐνῶ ἡ κοινωνία θέλει τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὕλικὴν πρόοδον. Ἄν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀληθινοὶ μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ, «ἄνευ πῆρας καὶ ράβδου, καὶ μὴ μεριμνόντες περὶ τῆς αὐριον», τί λογῆς πρόοδος μπο-

ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΑΞΑΡΙ ΤΟΥ 1821

Ο ΣΑΜΟΥΗΛ

Ἀπὸ μικρὸ σκολιαρούδι ἀκόμη κρατῶ μέσα μου ζεστὴ κι' ὀλοζώντανη τὴν θύμησιν τοῦ Κουγκιοῦ καὶ τοῦ καλόγερου Σαμουήλ. Μοῦχε κάμει τρομερὴν ἐντύπωση. Κι' ἀπὸ τότε ζῆ κι' ἀναδεύεται στὸ νοῦ μου, σὰν κάποιον γοητευτικὸ παραμῦθι τῆς νέας μας ἱστορικῆς ζωῆς, καὶ σὰν ἀποθέωση τῆς ἀξιοπρέπειας καὶ τῆς ἀδούλωτης ψυχῆς. Καὶ τὸ φτωχικὸ του μαῦρο ράσο κυματίζει στοὺς κρυφοὺς μου διαλογισμοὺς, σὰν καθαγιασμένο λάβαρο ἐλευθερίας, ποὺ ἡ λαχτάρα της βοσκοῦσε τότε λαίμαργα κάθε ἑλληνικὴ καρδιά.

★

Καὶ τοῦτο, γιατί ἡ χιλιοβασανισμένη φτωχοζωὴ κάθε Ρωμοῦ τότε, κάτω ἀπὸ τὴν βάρβαρη καὶ φρικτὴ τούρκικη σκλαβιά, ξυπνοῦσε μέσα του ἀβάσταγο τὸν πόθο τῆς ἐλεύθερης ζωῆς καὶ κατὰσθηθα σφηνωμένο στὶς καρδιές τὸν ἐνθουσιασμό

ροῦσε νὰ ὑπάρχη στὴν κοινωσίαν τῶν ἀνθρώπων ἀφοῦ «οὐκ ἔχουσιν ὤδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦσιν», καὶ ἀφοῦ τοὺς παρήγγειλεν ὁ Χριστὸς νὰ μὴ θησαυρίζουν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς ἀλλὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»;

Ὁ Χριστὸς δὲν μᾶς εἶπε τίποτα γιὰ τὴν πρόοδον τῆς κοινωσίας, ἀλλὰ μᾶς εἶπε τὸ ἀνάποδο, ὅτι δηλ. οἱ χριστιανοὶ θὰ εἶνε «μισοῦμενοι ὑπὸ πάντων». Οἱ ἄνθρωποι ὅμως θέλησαν νὰ συμβιβάσουν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν καλοπέρασίν τους, καὶ ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν τους στὰ ἀγαθὰ τούτης τῆς ζωῆς. Πόσοι ἀπὸ τοὺς λεγομένους χριστιανούς ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν, γιὰ τὰ μυστήρια, γιὰ τὰ δόγματα, γιὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν; Οἱ Χριστιανοὶ αὐτῆς τῆς ἐγκόσμιας θρησκείας ἔχουν τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ χριστιανισμὸς εἶνε ἓνα σύστημα ἐγκόσμιον, ποὺ ἔχει γιὰ σκοπὸν τὴν καλλιτέρευσιν τῆς ζωῆς ἐδῶ κάτω, καὶ δὲν καταλαβαίνουν ὅτι ὁ Χριστὸς μᾶς ἔφερε τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ, πρῶτος καὶ μόνος καὶ μᾶς ἀπεκάλυψε τὰ μυστήρια τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς καὶ τὴν μακαριότητα τῶν ἀγίων.

Ὅταν ἀκούη κανεὶς τοὺς τέτοιους χριστιανούς νὰ ὀμιλοῦν μετὰ φιλοσοφίας καὶ μετὰ ἠθικολογίας γιὰ τὸν χριστιανισμόν, πρέπει νὰ τοὺς ρωτήσῃ ὀρθά-χοφτά: «Πιστεύεις ὅτι ὁ Χριστὸς θὰ ἔλθῃ, κατὰ τὴν συντέλειαν τοῦ κόσμου νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς; Πιστεύεις στὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν; «Πιστεύεις ταῦτα»;

ΦΩΤΙΟΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

τῆς ἐναντίωσης πρὸς τὸν βάρβαρο κατακτητὴ· καὶ σὰν σπηλιάδα ὄρμητικὴ ἐτάραζε τὰ σπλάγχχνα του. Κι' ἔτσι, σιγὰ σιγὰ, δημιουργήθηκε σ' ὅλο τὸν Ἑλληνικὸ χῶρο ἀτμόσφαιρα ψυχικῆς ἀνάτασης, πού ἐφούσκωνε τὰ πνεμόνια τῶν σκλάβων, κι' ἀνέβαζε στὰ βουνὰ κάθε γεροδεμένον ἔφηβο, γιὰ νὰ γίνη Κλέφτης.

Κι' ὅσοι ἀπόμεναν στοὺς κάμπους, λαχταρούσανε τὴν ἐλεύθερη καὶ λεβέντικη ζωὴ τους ἐπάνω στ' ἀπάτητα καὶ λογγωμένα βουνά, καὶ τοὺς θάμπωνε ἡ ἀφοβία τους στὸ θάνατο. Καὶ τῶβλεπαν καὶ τῶνοιωθαν βαθεῖά τους, πῶς γιὰ ν' ἀντιζυγιάσουνε τὸ φοβερὸ ὄγκο καὶ τὴ δύναμη τοῦ κατακτητῆ τους, δὲν ὑπῆρχε ἄλλος τρόπος, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καταφρόνηση αὐτῆ τοῦ θανάτου, πού εἶχανε οἱ Κλέφτες. Κι' ἐχιλιοτραγουδούσανε, τ' ἀσημοπλούμιστα καριοφύλλια τους, καὶ τὰ κοφτερά τους γιγαστάνια, καὶ τὰ σαπραζία τους, καὶ τοὺς λεβέντικους χορούς των γύρω ἀπὸ τὶς θρακιῆς πού ἐσιγοπήνονταν τὰ σουβλισμένα σφαχτά. Καὶ τὰ τραγούδια τους πού ἔβγαιναν, μὲ ἀπόλυτη ἀναγκαιότητα ἀπὸ τὰ βάρη τῆς ψυχῆς, ὅπως οἱ παπαροῦνες καὶ τὰ χαμομήλια τὸν Ἀπρίλη, ἐμύρωναν τὸν ἀγέρα πού ἀνάσαιναν. Κι' ἔτσι, μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ, ἀναστύλωθηκε κι' ἀνορθώθηκε ἀλύγιστη καὶ πρόθυμη σὲ κάθε θυσία ἡ Ἑλληνικὴ Ψυχὴ, κι' ἐλύγισε κι' ἐδάμασε τὸν τύραννό της.

Κι' ἔτσι ἀναστύλωνονται κι' ἀνυψώνονται πάντα οἱ κοινῶνιες. Ὄταν μεθοῦνε τὰ μάτια ἀπὸ κάποιο θεῖον ὄραμα. Ὄταν γίνονται πολυσεβάστες καὶ ἱερὲς κάποιες ἠθικὲς ἀξίες. Ὄταν πληθαίνῃ ἡ πίστη σ' αὐτές. Κι' ὅταν μιμοῦνται οἱ ἄλλοι τὰ καλὰ γύρω τους παραδείγματα. Κι' ὅπως δὲν μπορεῖ νὰ γίνη κανεὶς δημιουργός, ἂν δὲν αἰσθάνεται τὴν πνοὴ τοῦ Θεοῦ στὰ στήθη του, ἔτσι μένουν ἀνεργεὲς καὶ πεθαμένεσ οἱ ψυχές, ἂν δὲν τὶς σπιρουριάζει ἡ μέθη τῆς μίμησης τῶν κατορθωμάτων κάποιων ξεχωριστῶν ἀνθρώπων. Δὲν προοδεύουνε, κουτουροῦ, καὶ τυχαῖα, οἱ λαοὶ καὶ τὰ ἔθνη. Παρὰ βαδίζουνε πρὸς μιὰν ἀνώτερη ζωὴ, ὅταν κάνουνε ἥρωές τους καὶ ἰνδάλματά τους, τοὺς ἀνώτερους ἀνθρώπινους τύπους, πού ξεπετάγονται ἀπὸ μέσα τους.

Κι' ὁ Σαμουὴλ καὶ τὸ Κούγκι στάθηκαν ἀναμφίβολα ἀπὸ ἀπὸ τὶς ζεστὲς ἐκεῖνες μαρτυρίες, πού χαρίζουν ὑψηλὸ νόημα, ἀξιοπρέπεια καὶ θαμπωτικὸ παράδειγμα αὐτοθυσίας· ἀπ' αὐτὰ πού δικαιώνουν τὴν ζωὴ καὶ βεβαιώνουν τὴν παρουσία τοῦ ἀνθρώπου ἐπάνω στὴ γῆ, σὰν «εἰκόνας» τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ πα-

ράδειγμά του γίνηκε δισκοπότηρο λυτρωτικῆς λαχτάρας, πού μεταλλάβαιεν τὸ σκλαβωμένο γένος μας.

Ποιὸς ὅμως ἦτανε ὁ καλόγερος Σαμουήλ; Ἐκείνος ἦτανε ὁ ἀνάβρυσος καὶ τὸν ἀνέβασε στὸ Σούλι; Πῶς ἐστέρνιασε μέσα του τόση πίστη καὶ τόση ἀνδρειοσύνη; Ποιὰ ἀνοιξη τοῦ χάρισε τὴν ἀνθοφορία τῆς καὶ κάρπισαν μέσα του τόσες ἀναγεννητικὲς καὶ δημιουργικὲς δυνάμεις; Πῶς κατώρθωσε νὰ γίνη τὸ πρῶτο κι' ἄπαρτο κάστρο τοῦ Σουλιοῦ καὶ τὸ θαμπωτικώτερο σύμβολο τῆς ἡρωικῆς του ψυχῆς; Ποιὸς ἔμαθε τὸν φτωχὸν αὐτὸν καλόγερο ν' ἀγαπᾷ τόσο τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἑλλάδα, πού στ' ὄνομά του—καὶ τότε καὶ τώρα καὶ πάντα—νὰ ξυπνᾷ σίφουνας μέσα στὶς καρδιὲς μιὰ ἀνένδοτη πνοή, πού ἀντιμάχεται καὶ νικᾷ τὸν θάνατο; Καὶ τὸ θεσπεσιώτερον ἀκόμη· στ' ἄκουσμα τοῦ Σαμουήλ καὶ τοῦ Κουγκιοῦ ξεσκεπάζεται καὶ ὑψώνεται ἐμπρὸς σὲ κάθε συνείδηση, τὸ μέγα χρέος πού μᾶς ἐμπιστεύθηκε ἡ θεία Πρόνοια. Νὰ κρατοῦμε δηλαδὴ πάντα τὴν καρδιά μας ὀλόρθη καὶ γενναία· καὶ νὰ μὴν προδίνωμε ποτε τὰ στενά πού μᾶς ὤρισε νὰ φυλάμε... Ὁ καλόγερος Σαμουήλ εἶναι ἀναμφισβήτητο πῶς ἔδωσε ἀνώτερο νόημα κι' ἀπροσμέτρητο βᾶθος στὸν ἡρωϊκὸν ἀγῶνα τοῦ Σουλιοῦ, πού θὰ μᾶς θυμίζουν πάντα, πῶς τὸ μεγάλο δένδρο τῆς φυλῆς μας ἔχει ρίζες, πού πλοκαμίζουν τὴν αἰωνιότητα.

Σταῦρος Θεμελῆς ἦτανε τὸ κοσμικὸ πατρωνύμι τοῦ Σαμουήλ. Καὶ τὰ Δερβιζανά, ἓνα μικρὸ χωριουδάκι τῆς Παραμυθιάς, ἦτανε ἡ γενέτειρα πατρίδα του. Ζωμάχος καὶ δουλευτὴς μεροκαματιάρης ἦτανε ὁ πατέρας του. Καὶ ἡ μάνα του δούλευε κι' αὐτὴ στὰ ὑποστατικά τῶν μπέηδων. Κι' αὐτός, ἀπὸ παιδί μικρό, ἔβασκε ξένα ζωντανὰ καὶ κοπάδια. Στερημένο καὶ λιγοστὸ ἦτανε τὸ ψωμί καὶ τὸ προσφάγι πού τρώγατε.

Μὰ κάποτε ἀνέβηκεν ὡς τὴν Παραμυθιά, κι' ἐπέρασε κι' ἀπὸ τὰ Δερβιζανά ὁ Κοσμάς ὁ Αἰτωλός. Ὁ ἔνθεος αὐτὸς καὶ ἰσαπόστολος κήρυκας τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας, πού ἔσωσε κυριολεκτικὰ, σὲ μιὰ κρισιμώτατην ὥρα, τὸ γένος μας ἀπὸ τὸν ἐξισλαμισμό. Γιατί, ἀπ' ὅπου διάβαινε, σὰν λαμπρότατο μετέωρο, ἓνας ἐλεύθερος σκιρτημὸς τρικύμιζε τὶς καρδιές. Ζαστέρωνε καὶ καθάριζεν ἡ βούληση τῶν σκλάβων. Φωτίζονταν ὁ λογισμὸς καὶ ἡ συνείδηση. Κι' ὅλοι ἀνεξαιρέτως, κι' ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά, κρέμονταν ἀπὸ τ' ἁγιασμένα του χεῖλη, πού ἀναβροῦσε ζεστός καὶ κοχλακιστὸς ὁ λόγος τοῦ

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

43. ΤΑ ΤΑΛΑΝΤΑ

«Έδει οὖν σὲ βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου
τοῖς τραπεζῖταις...».

(Ματθ. κε, 27)

Δὲν ὑπῆρχε κανένας λόγος νὰ μοιρασθοῦν τάλαντα στοὺς ἀνθρώπους ἐὰν δὲν προηγεῖτο ἡ πτώσις. Ὁ ἄνθρωπος στὴν ἀρχικὴ του σύνθεσιν ἦτο ψυχοσωματικὰ τέλειος καὶ σὰν ἀρμονικὸ σύνολο ἔχαιρε κοντὰ στὴν πηγὴ τῆς χαρᾶς, ἀφοῦ ἐνοιωθε κοντὰ τοῦ Θεοῦ. Ἄλλως τε καὶ ὁ σκοπὸς τῆς υπάρξεώς του αὐτὸς ἦταν, καὶ αὐτὸν ἔθεσεν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Κοντὰ στὸ Θεὸ δὲν νοεῖται δυστυχία. Τῇ δυστυχίᾳ τὴν φέρνει ὁ πόνος, ἡ ἀπουσία φωτός, σωματικὴς καὶ ἠθικῆς ἐλλείψεις, ἀνικανοποίητος πεῖνα καὶ δίψα, στερήσεις παντὸς εἶδους, πού τις αἰσθάνεται ἄμεσα ὁ ὀργανισμὸς μας καὶ ἡ ψυχὴ μας.

Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν ἐπλασε τὸν ἄνθρωπον ἀτε-

Θεοῦ. Κι' ἐγίνονταν πίστη γιὰ τὸ Χριστό· καὶ πάθος γιὰ τὴν Χριστιανωσύνη πού κινδύνευε.

Ἐφοδο καὶ σάλπισμα πολεμικὸ στάθηκε πάντα καὶ παντοῦ τὸ κήρυγμα τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ. Κατεβασιὰ βουερὴ, πού ἐκυλοῦσε δάκρυα καὶ ἰδρωτὰ καὶ ἀλαλαγμοὺς εὐφροσύνης καὶ ψυχικῆς εὐφορίας, κι' ἔφερνε τὸν ἴλιγγο στὶς ψυχές. Σὰν ἀνεμοδείρι τοῦ Γενάρη ἐνοιώθανε οἱ σκλάβοι τὰ λόγια του. Ἄνεμοδείρι, πού φυσοῦσε ἀπὸ πάνω τους καὶ τοὺς διαλαλοῦσε τὴν προγονικὴ ἐπιταγή, πού τοὺς ἐκαμπάνιζεν ὁ θεῖος Κοσμᾶς: «ἢ νὰ ζοῦνε, δηλαδὴ, καλὰ καὶ τιμημένα, ὅπως ἀξίζει στὸν ἄνθρωπο, ἢ νὰ πεθαίνουν παλληκαρίσια». Καὶ ὁ λόγος του ἔστερέωνε μέσα τους τὴν πίστη, πὼς «θ' ἀναστηθῆ καὶ ἡ Ἑλλάδα μας, ὅπως ἀναστήθηκε καὶ ὁ Χριστὸς μας». Καὶ πλάταιναν τὰ στενόχωρα στήθια τῶν σκλάβων, γιὰ νὰ χωρέσουν μέσα τους οἱ ἱεροὶ μας πρόγονοι, πού ἀνηφόριζαν ἀπὸ τὸν Ἄδη, καὶ συντάσσονταν στὴ μάχη.

Δὲν ξέρω, ἀλήθεια, ἄλλη μεγαλύτερη καὶ ἱερώτερη φυσιογνωμία τῆς νεώτερης ἱστορίας μας ἀπὸ τὸν Κοσμᾶ τὸν Αἰτωλό, πού στὸ τέλος ἐμαρτύρησε γιὰ τὸν Χριστό καὶ τὴν Ἑλλάδα στὸ Μπεράτι. Κι' ὅμως ἐμεῖς οἱ καλότυχοι νεώτεροι-Ντροπὴ μας! ναί, χίλιες φορὲς ντροπὴ μας!—τὸν ἔχομεν ὅλως διόλου σχεδὸν ἀποξεχάσει.

(Συνεχίζεται)

ΑΝΘΙΜΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

λῆ καὶ φτωχὸ ζητιᾶνο, ἀλλὰ τέλειον καὶ πλούσιον σὲ πνευματικὰ καὶ ὕλικα ἀγαθὰ, ὥστε νὰ μετέχη τῆς θείας μακαριότητος. Ἄν τὸν ἔφτιανε ἐξ ἀρχῆς ἔτσι φτωχὸ καὶ ἀτελῆ, πολὺ δικαίως θὰ παρονοεῖτο ὁ ἄνθρωπος καὶ θὰ ἔλεγε: Γιατὶ ὁ πανυπερέτειος Θεός, ποὺ συλλαμβάνεται μὲ τὴν κεραία τῆς ψυχῆς μας ὡς ἄπειρος ἀγαθότης καὶ ἀγάπη, μᾶς ἔφερε στὴ ζωὴ ἀτέλεις καὶ φτωχοὺς, τὴ στιγμὴ ποὺ ἓνας καλλιτέχνης προσπαθεῖ — ἄνθρωπος αὐτὸς — νὰ παρουσιάσῃ τὸ δημιούργημά του ἄρτιον ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, μὲ τίς ἀναλογίες του, τὴ συμμετρίαν του, τὴν ἐφραστικότητά του καὶ σύμφωνο μὲ τὸ σκοπὸ ποὺ ἐπιδιώκει. Ὁ Θεός, λοιπόν, καὶ τὴν πλαστικότητα, καὶ τὴν εὐρωστία, καὶ τὴ ζωτικότητα καὶ τὴν υἰεῖα καὶ τὸ κάλλος, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχικὴ πληρότητα καὶ ἄρρητη χαρὰ, κάτω ἀπὸ τὸ γλυκὸ φῶς τῆς αἰωνίας ἀνοίξεως, σὲ ἀθάνατη δόξα, ἔδωσε στὸν ἄνθρωπο. Οἱ πνευματικὲς καὶ ἠθικὲς δυνάμεις ποὺ ἔκλεινε μέσα του προπρωτικῶς ὑπῆρχαν σὺν ἄσβεστη γαλάζια φλόγα τῆς θεϊότητος νὰ ξεχωρίζῃ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ λοιπὰ ἄψυχα καὶ ἔμψυχα δημιουργήματα. Ἡ λογικὴ, τὸ συναίσθημα, αὐτὰ τὰ κύματα τοῦ φωτὸς ποὺ κρατοῦσαν ἀκύμαντη τὴν εὐτυχία καὶ τὸ χαμόγελο τῆς ψυχῆς ζωγραφισμένο στὸ πρόσωπο τῶν πρωτοπλάστων, ποὺ δὲν ἦσαν σκλαβωμένοι στὸ αἰσθησιακὸ στοιχεῖο τῆς φθορᾶς, φανέρωναν κατακάθαρα τὴν προέλευσιν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἀστάθμητην ἀγάπην καὶ ἀγαθότητα τοῦ Δημιουργοῦ, τὴ βασικὴν τοποθέτησιν στὸ Σύμπαν τοῦ, ἐν συγκρίσει, μικροσκοπικοῦ πλάσματος. Οἱ φυσικὲς καὶ ἠθικὲς δυνάμεις ἦσαν ἐνεργὰ κεφάλαια καὶ προΐκα νὰ μὴν αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος φτώχεια, κενότητα, ταλαιπωρία στὴ σκέψιν τῆς αὐριον. Τὴν αὐριον, σὺν σταθμῷ ἐναλλαγῆς, μὲ ὀρόσημο τὸ ἡλιοβασίλευμα καὶ τὴν ἀξομοίωσιν τῆς θερμοκρασίας καὶ τὰς δημιουργηθείσας ἀνάγκας, ἐγέννησεν οὐσιαστικὰ τὸ γύμνωμα τοῦ ἀνθρώπου μετὰ ἀπὸ τὴν παράβασιν καὶ παρακοήν. Ἐὰν ἓνας ἀσκητῆς τῆς ἐρήμου κατορθώνη νὰ ὑποτάσῃ τὸ κατώτερον στὸ ἀνώτερον, νεκρώνοντας τὰ σκιρτήματα τῆς σαρκὸς καὶ τὰ ἁμαρτωλὰ πάθη, μακριὰ ἀπὸ συναλλαγὰς καὶ κοσμικὰς φροντίδας καὶ νὰ μένη κοντὰ στὸ Θεὸ ἐπικοινωνῶντας μυστικὰ διὰ τῆς προσευχῆς του, ἀρκούμενος σὲ λίγα χόρτα, καὶ καρποὺς ἢ λίγο ψωμάκι καὶ εἶναι εὐτυχισμένος περισσότερον καὶ ἀπὸ τὸ βασιλεῖ ἢ τὸν Κροῖσο τοῦ χρήματος, πολὺ περισσότερον οἱ πρωτόπλαστοι ποὺ δὲν ἦσαν ἀπόγονοι ἁμαρτωλῶν γονέων καὶ ἐπομένως κληρονομικῶς βεβαρημένοι, οὔτε καὶ διεσπᾶτο ἡ ψυχικὴ ἐνότης καὶ τὸ ἐγὼ τους, οὔτε καὶ οἰαδήποτε βασανιστικὴ μέριμνα ἀπασχολοῦσε τὸ μυαλό τους. Ἄγνοεῖ κανεὶς τίς γλυκύτητα τῆς προπρωτικῆς ζωῆς καὶ τὰ κύματα τῆς χαρᾶς κοντὰ στὸ Θεό, ἄγνοεῖ καὶ τὸ εἶδος μιᾶς ἀσυγκρίτου εὐτυχίας τοῦ ἀνθρώπου, τότε. Ὅμως θὰ μπορῇ νὰ πλησιάσῃ κάπως στὴ γινῶσιν, ὅταν γευθῇ τοὺς

καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὕστερα ἀπὸ τὴν ὑποταγὴν τοῦ στο θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ γιὰ τοὺς καρπούς αὐτοὺς ὁμιλεῖ ὁ Ἀπόστολος, Γαλ. ε', 22, ὅταν τίθεται σὲ λειτουργία ὁ μηχανισμὸς πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ἀπολεσθέντος πνευματικοῦ πλοῦτου, τότε πού ὁ ἄνθρωπος ἐζοῦσε κάτω ἀπὸ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχεν ἀνάγκη νὰ πατήσῃ τὸ κουμπὶ τοῦ μηχανισμοῦ τῶν τάλαντων του, τὰ ὅποια τοῦ ἔδωσεν ὁ Θεός, ἀφοῦ καὶ ψυχσωματικὰ ὠλοκληρωμένος ἦταν καὶ ὑλικά ἀγαθὰ ἐν πλησμονῇ εἶχε. Μετὰ τὴν πτώσιν του ὅμως ἔπρεπε νὰ ἀγωνισθῇ νὰ ξαναχτίσῃ ἐκεῖνο πού ἐγχερέμισε καὶ ν' ἀποκτήσῃ ἐκεῖνο πού ἔχασε λόγῳ τῆς ἀφροσύνης του. Μὲ τὸ ζωῶδες καὶ τὰ φυσικὰ μέσα ὁ ἀγῶνας του αὐτὸς δὲν θὰ ἔφερε τὸ ποθοῦμενον. Χωρὶς νὰ παραδέχεται κανεὶς τὴν τελείαν ἀποκτήνωσιν τοῦ ἀνθρώπου ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποστασία του, ὅμως ἡ ἀποκατάστασις του στὴν πρώτη του δόξα, στὴν πρώτη του τιμῇ, στὴν πρώτη του εὐτυχία μὲ τὴ θεωρίαν τοῦ Θεοῦ, ἦτο ἀνώτερον ἀπ' τὶς δικές του δυνάμεις, ὅπως φανερώνει ὁ νοσταλγικὸς πόθος πρὸς λυτρωμόν, ἡ κραυγὴ νὰ ἔλθῃ πάλιν κοντά του ὁ Θεός του σὰν συγγνωμικὸς Πατέρας, σὰν ξάστερο νερὸ πού σβύνει τὴ φωτιά, σὰν δροσιστικὴ αὔρα, σὰν δυνατὸ αἶσθημα ἀσφαλείας, σὰν σιγὴ εὐτυχίας. Γι' αὐτὸ καὶ πρὸ Χριστοῦ ἐξεδηλώθη ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ, πού ἐπρόλαβε τὴν αὐτοκαταστροφὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ τὸ προπαρεσκεύασε νὰ ὑποδεχθῇ ἐκεῖνον πού ἄλλοτε ἐδίωξε: τὸν Ἐμμανουήλ. Πρὸ Χριστοῦ διεκρατεῖτο ἡ ἐνότης μὲ τὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις τοῦ Νόμου, καὶ ὁ λαὸς ὑπέκυπτε στὴν ἀνάγκη καὶ στὸ φόβο. Οὔτε καὶ ὁ Θεὸς τοῦ ἐπέβαλε νὰ πετάξῃ ψηλότερα ἀπ' ὅσῳ τὰ φτερά του μπορούσαν γι' αὐτὸ καὶ ὑπάρχει διαφορὰ Μωσαϊκῆς καὶ Χριστιανικῆς ἠθικῆς. Δὲν ἐζήτησεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν ἀνανάπτικτον ἐκεῖνο λαὸ πού ζύγιζε σὰν τὸ γῶμα, ν' ἀναπτύξῃ τὰ τάλαντα πού ἔκλεινε στὴν ψυχὴ του, γιατί δὲν ἦταν μαθημένος μὲ τέτοιου εἴδους πνευματικὸν ἐμπόριο καὶ οὔτε μπορούσε νὰ ἐκτιμήσῃ τὰ κέρδη μιᾶς πνευματικῆς ἐργασίας. Τοῦ ἦταν ἀρκετὸς ὁ βούρδουλας τῶν Μωσαϊκῶν διατάξεων γιὰ νὰ πειθαρχῇ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴ βλάβῃ τὸν πλησίον του καὶ νὰ σώζεται ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῆς ἐμμέσου αὐτοκτονίας καὶ ἀφανισμοῦ, πού ἀπειλεῖ κάθε θανάσιμη ἁμαρτία. Ἡ πνευματικὴ ἐργασία, μὲ μορφὴ ἀποδοτικῆς ἐμπορίας, χάριν τοῦ ἴδιου τοῦ ἀτόμου πού πῆρε, ἀνάλογο πρὸς τὰς δυνατότητας πού ἔχει, δάνειον, δὲν ἐζητήθηκε ἀπὸ τὸ Θεὸ μὲ ἀπειλὴν κυρώσεων πρὶν ὁ Χριστὸς διδάξῃ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὸ ἐμπορικὸν δίκαιον, καὶ δώσῃ τὴν θεῖαν του ἐνίσχυσιν στὸ ἀνθρώπινο στοιχεῖο. Ἐὰν τὸ ἐμπόριο θέλῃ ἐξυπνοὺς ἀνθρώπους, πεπειραμένους, ριψοκινδύνους, πάντοτε αἰσιοδόξους, μὲ τεταμένην πάντα δραστηριότητα καὶ ὄχι κοιμισμένους τύπους καὶ νωθροὺς ἢ δειλοὺς, πολὺ περισσότερον ἢ πνευματικὴ

ἐργασία ὡς ἐμπορικὴ καὶ πολεμικὴ ταυτόχρονα ἐπιχειρήσεις, δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ σκάρτο ἀνθρώπινο ὕλικό, ἢ ἀπλῶς μὲ τὶς μόνες φυσικὰς καὶ ἠθικὰς δυνάμεις ἐνὸς μουνδιασμένου πλάσματος, ποῦ ἔτρεμε γιὰ τὴ σωτηρία του καὶ δὲν εἶχε ποτὲ μεγαλόπνοιο σχέδιο ἀναπτύξεως ὄλων τῶν πολιτιστικῶν του στοιχείων ποῦ δυνάμει ἔκλεινε νὰ ψυχῇ του. Ἦταν ἀρκετὸ γιὰ τὸν Ἰουδαῖο πιστὸ νὰ φυλάττῃ τὶς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐτόνισεν ὁ Ἰησοῦς, Λουκ. ι', 28: «Τοῦτο ποίει καὶ ζήσῃ». Ὅχι ὅμως καὶ γιὰ τὸν Χριστιανὸν ποῦ καλεῖται νὰ παίξῃ διπλὸ ρόλο ἀγωνιστοῦ, καὶ κατὰ τῶν ἰδίων του ἐλαττωμάτων ἀλλὰ καὶ πρὸς κατοχύρωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἀξιῶν ὅπως τὶς ἐχρωμάτισεν ὁ Κύριος. Ἐκβιασμὸς τῆς θελήσεως ποῦ ἀνθίσταται κατὰ τῆς θεμελιώσεως τοῦ νέου καθεστώτος, βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ κυβερνᾶται· ἢ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου δὲν μπορεῖ νὰ ἐξακολουθῇ νὰ βρίσκειται στὴ σκλαβιά τῶν παθῶν καὶ σαρκοποιημένη νὰ εἶναι τὸ ὄργανο τοῦ κακοῦ· θὰ δεχθῇ τὸ ἀπλετο φῶς, θὰ συρθῇ ἀπ' τὸν ἴδιο μας τὸν ἑαυτὸ πρὸς τὴ βουνοκορφὴ γιὰ νὰ ἰδῇ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ νὰ ἀναπνεύσῃ τὸ ὄξυγόνον ποῦ ἔχουν ἀνάγκη τὰ ψυχικὰ πνευμόνια. Ὁ ἥλιος καὶ τὸ ὄξυγόνον εἶναι φάρμακα καὶ τροφὴ γιὰ τὸν ὄργανισμό. Τὸ φῶς τῆς ἀλήθειας τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ ὄξυγόνον τῆς ἀρετῆς του δὲν παρατείνουν ἀπλῶς τὴ ζωὴ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν κἀνον ἀθάνατη, ὕγιᾶ καὶ ὠραία μὲ ἓνα χαρούμενο παλμό. Ἐπειτα ἀπ' αὐτὸν τὸν ἐκβιασμό, ποῦ πῆρε διαταγὴ νὰ ἀσκήσῃ ὁ Χριστιανὸς κατὰ τῆς ἰδίας τοῦ ὑλόφρονος θελήσεως, πρέπει νὰ σηκώσῃ τὸ δικό του σταυρὸ καὶ τὸ σταυρὸ τῶν ἐξωτερικῶν πειρασμῶν. Φυσικὸ καὶ ἠθικὸ κακὸ πρέπει νὰ δεχθῇ τὴ φωτιὰ τῆς καταστροφῆς του καὶ τὴ φωτιὰ αὐτὴ θὰ τὴν θέσῃ ἢ ἡσκημένη θέλησις, αὐτὴ ποῦ σηκώθηκεν ἀπὸ τὸ κρεβάτι τῆς πολυχρονίου ἀρρώστειας, ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ ἄντρο τοῦ Τυράννου, ὅστις τὴν κρατοῦσεν ἀναμιχὴ καὶ ἀδύναμη ν' ἀντιπαλαίσῃ κατὰ τῆς βίας ἐκείνου καὶ τῆς αὐθαιρεσίας του, μέχρι τοῦ σημείου ν' ἀγαπᾷ τὴν ἠθικὴ μούχλα, παρὰ τὸν ὄξυγονωμένο ἀέρα. Τὸ φυσικὸ κακὸ, σὰν πόνος καὶ σὰν στερήσεις στὸν κόσμον αὐτὸν αἴρεται ἢ γίνεται ἀνεπαίσθητο. πρὸ τῆς ἠθικῆς εὐρωστίας τῆς ψυχῆς, ποῦ εἶναι πλέον σὲ θέσι νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν ἐνόχλησί τους. Τὸ αὐτὸ προκειμένου καὶ περὶ τῶν ἐξωτερικῶν πειρασμῶν. Ἡ ἡσκημένη θέλησις τοῦ ἀνθρώπου ποῦ κατανικᾷ τὰ ἴδια πάθη του μπορεῖ ν' ἀνεβῇ ψηλότερα ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς πειρασμοὺς καὶ εὐκολώτερα νὰ τοὺς ἀπωθήσῃ. Ἀπαξ ἢ ψυχὴ λύση τὸ ἐσωτερικόν τῆς πρόβλημα, τὸ καὶ δυσκολώτερο, τὸ νὰ φράξῃ τὸν κῆπό τῆς κατὰ τῶν πειρασμῶν ποῦ δὲν ξεφύτρωσαν ἀπὸ τὴν ἴδια βούλησιν τοῦ ἀνθρώπου, αἰσθάνεται κάποιαν ἄνεσιν. Καί, τέλος, σύμφωνα μὲ τὶς γραμμὰς ποῦ χαράσσει ὁ Εὐαγγελικὸς νόμος, ὀφείλει ὁ πιστὸς Χριστιανὸς νὰ βαδίσῃ, χάριν τῆς ἀσφαλείας του, ἀκριβῶς

ἐπάνω στὰ ἴχνη τοῦ Ἰησοῦ: «εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ».

Εἶναι ὀλοφάνερη, λοιπόν, ἡ διαφορὰ μεταξὺ Ἰουδαίου πιστοῦ καὶ Χριστιανοῦ. Ἐκ τῶν Ἰουδαῖο δὲν ἐζήτησε τὴν καλλιέργειαν τῶν ταλάντων, ποὺ καθέννας ἄνθρωπος, ὡς ἄνθρωπος, ἐκράτησε μετὰ τὸ φοβερὸ σεισμό, ποὺ ἀλλοίωσε καὶ ἰδιοσυγκρασιακὰ καὶ ψυχοσυνθετικὰ τὸ χαρακτήρᾳ του. Τὴν ἐζήτησε ἀπὸ τὸν Χριστιανὸ τοῦ ὁποίου ἰσχυροποίησε τὴ βούλησιν, τὸν ἐχαρίτωσε, τοῦ ἔγινε συμπαραστάτης διὰ τοῦ Πνεύματός Του, γιὰ νὰ μὴ ἐπικαλεσθῆ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ποὺ μὲ τὴ βιαιότητα τῶν ξεσπασμάτων τοῦ συντρίβει τὴν ἀρρωστιάρα καὶ ἀδύναμη θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ τάλαντα αὐτά, αὐτὲς τίς οὐράνιες δεξιότητες, οὔτε κἀν μποροῦσε ν' ἀνακαλύψῃ ὁ Ἰουδαῖος, ἐπόμενον ἦτο καὶ νὰ μὴ τίς καλλιεργήσῃ. Γι' αὐτὸ καὶ εἶναι ὑλικός, παχυλός, χωρὶς νὰ μπορῆ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸ διπλὸ τεῖχος τοῦ κατωτέρου ἑαυτοῦ του καὶ νὰ πετάξῃ ἔξω ἀπὸ τὸν περίβολο τῶν ταπεινῶν ὑλικῶν συμφερόντων του. Ὁ πιστὸς Χριστιανὸς δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθῆ μὲ ὅπαδὸν οἰουδήποτε θρησκευματος ἢ φιλοσοφικοῦ συστήματος φυσικῆς ἢ θητικῆς, ποὺ ἐπιβάλλει ὁ ὀρθός, ἀλλ' ἀμφισβητησίμου ἀσφαλείας, λόγος. Καὶ γι' αὐτὸ καλεῖται, ἀναλόγως τῶν ταλάντων ποὺ πῆρε ν' ἀναπτύξῃ ἀτομικὴ πρωτοβουλία, δραστηριότητα. Τὰ τάλαντα εἶναι τὰ πνευματικὰ κεφάλαια ποὺ βγῆκαν στὴν ἐπιφάνεια ἀπὸ τὴν τέφρα, μετὰ τὸ καθάρισμα τῆς συνειδήσεως, τὴ λεπτότητα ποὺ ἀπέκτησε καὶ τὴ δύναμι τῆς βουλήσεώς του ὁ ἄνθρωπος. Ὁ Θεὸς δὲν ἀνέθεσε σὲ κανέναν ἔργον ἀνώτερον τῶν δυνάμεών του. Τοῦ ἐπέβαλεν ὅμως, νὰ δείξῃ προθυμία καὶ ζῆλο, ν' ἀναπτύξῃ πρωτοβουλία πολλαπλασιασμοῦ καὶ ἀξιοποίησεως τῶν πνευματικῶν του κεφαλαίων, τὰ ὅποια ἐχορήγησεν ὁ Θεός· καὶ τὰ ἐχορήγησε ὄχι νὰ τὰ κρατήσῃ σὺν «παγωμένεσ» πιστώσει, ποὺ ἐξοργίζουσι τὸ κοινωνικὸν σύνολον, τὸ ὁποῖον οἰκονομικῶς ὑποφέρει, ἀλλὰ πρὸς καλλιέργειάν των καὶ γενικωτέραν ὠφέλειαν. Αὐτὸς ὁ πλοῦτος ποὺ ἀπὸ Θεοῦ ἔχει ἢ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, δὲν μπορεῖ νὰ ἀφορᾷ τὸν ἴδιον ὡς ἄτομο. Τὰ ὑλικά κεφάλαια τοῦ ἐνὸς εὐεργετοῦν τοὺς πολλοὺς μὲ τὴν ἴδρυσιν ἐργοστασίων, θεμελίωσιν βιομηχανιῶν κοινῆς ὠφελείας, ἔτσι καὶ τὰ πνευματικὰ κεφάλαια σὺν ἀποστολικῇ διάθεσι, σὺν φιλικῆ-θραυπία, σὺν ρητορία, σὺν φλόγα οὐράνια ὑψηλῆς τάσεως, σὺν ἔρωσ μαρτυρίου, σὺν ὠραία ἀνησυχία, σὺν πνεῦμα διακρίσεως, σὺν κατ' ἐπίγνωσιν πίστις κ.λ.π., τῶν ὁποίων ἔχει συνείδησιν ὁ χαριτωμένος ἄνθρωπος, δὲν πρέπει νὰ μείνουσι «παγωμένα», ἀνεκμετάλλευτα. Εἶναι χαρίσματα καὶ δὲν ἀπεκτήθησαν μὲ ἰδρωτὸς ἀτομικοῦς· χαρίσματα θεῖα, δοσμένα ὄχι ὡς διακοσμητικὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ μὲ τὸ σκοπὸ νὰ σπρώξουσι τὸν φιλότιμον ἄνθρωπον εἰς ἔργα ἀγαθὰ.

Τὰ χαρίσματα αὐτὰ — καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποὺ νὰ μὴν ἔλαβε χαρίσματα, ἓνα ἢ πολλὰ — πρέπει πρωτίστως νὰ μείνουν σεβαστὰ ὡς θεῖα δωρεά. Δὲν ἔχει κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ τὰ χρησιμοποίησιν εἴτε ἰδιοτελῶς εἴτε ἐπὶ κακῷ ἢ καὶ νὰ τ' ἀχρηστεύσῃ. Γιατί, δυστυχῶς τὰ χαρίσματα, σὰν δεξιότητες ψυχικῆς, σὰν πραγματικὰ κεφάλαια δὲν ἐχρησιμοποιήθησαν πρὸς δόξαν Θεοῦ. "Ανθρωποι ποὺ ἔχασαν τὴν πίστιν τοὺς πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, λογοτέχναι, ποιηταί, ζωγράφοι, ἐπιστήμονες, ρήτορες, μὲ ἐνεργὸ δραστηριότητα, ἐπιχειρηματῆαι, μπῆκαν στὴν ὑπηρεσία τοῦ κακοῦ καὶ κακῶς διέθεσαν τὰ τάλαντά τοὺς. Αὐτοὶ ἐχρησιμοποίησαν τὴν πέννα τοὺς γιὰ νὰ ἀναμοχλεύσουν κατώτερα πάθη, νὰ φέρουσιν στὴν ἐπιφάνεια τὴ βρωμιὰ τοῦ ὑποκόσμου, νὰ ζωντανέψουν στὴν πλέον ἀφυσικὴ εἰκόνα τὸ πάσης μορφῆς ἔγκλημα, νὰ ἀνακατεύσουν τὸ βουρκο καὶ νὰ προσφέρουν, στὴ νεολαία πρὸ παντός, ὄχι χέλια, ἀλλὰ σκουκίλια, νὰ προκαλέσουν κυριολεκτικὰ ἠθικὸ καὶ πνευματικὸ «σμπαραλίσμα» ὥστε νὰ παριστάμεθα μάρτυρες, στὸν αἰῶνα τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, θηριωδῶν πράξεων σὲ ἀνησυχητικὴν ἔκτασι. Αὐτοὶ ἐχρησιμοποίησαν τὸ χάρισμα τῆς ρητορείας τῶν νὰ μεταποιοῦν τὸ ψεῦδος εἰς ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀλήθειαν σὲ ψεῦδος καὶ αὐτοὶ διέφθειραν στὰ δικαστήρια συνειδήσεις ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων, αἰσχροῦ κέρδους χάριν, καὶ γενικὰ, ὅλοι αὐτοὶ οἱ χαρισματοῦχοι, ὁ καθένας στὴν κλήσιν τοῦ καὶ στὸ χάρισμά του, χειραφετηθέντες ἀπὸ τὴν πίστιν, μετεχειρίσθησαν τὰ ὄπλα τῆς δικαιοσύνης ὡς ὄπλα ἀδικίας, ὑβρίζοντες τὸν Θεόν, καὶ βλάπτοντες τὸν πλησίον τοὺς

Δὲν ἔχει καμμιά σημασίαν πόσα τάλαντα καὶ τί εἶδους τάλαντα ἔλαβεν ὁ καθένας μας. Πάντως ἔλαβε. Δὲν δικαιούται νὰ τ' ἀχρηστεύσῃ, εἴπαμε, ἢ νὰ τὰ χρησιμοποίησιν ἐπὶ κακῷ. Πρέπει νὰ γίνῃ συνεργὸς Θεοῦ, νὰ προβληθῇ σὰν φιλότιμος ἐργάτης τῆς ἀρετῆς ἀνάλογα πρὸς τὰ χαρίσματά του, νὰ γίνῃ ἓνας κτίστης τῆς μεγάλης καὶ ἱεροῦς οἰκοδομῆς ποὺ λέγεται χριστιανικὸς πολιτισμὸς μὲ ὅλα τὰ στοιχεῖα, ποὺ ἐν δυνάμει καὶ πυκνότητι κλείνει ἡ ψυχὴ μέσα της. Τῶν χαρισμάτων ἔγινε ὑψίστη τιμὴ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ παραβολὴ τῶν ταλάντων χαράσσει τὴν πορεία ποὺ ὀφείλει ν' ἀκολουθήσῃ κάθε πιστὸς ποὺ τὴν ἔλαβε. Ἔτσι θὰ αἰσθανθῇ πρωτίστως βαθυτάτη τὴν ἱκανοποίησιν γιατί τὸ χάρισμά του τὸ διέθεσε ἐπ' ἀγαθῷ κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. Δὲν ὑπάρχει δὲ μεγαλυτέρα χαρὰ ἀπὸ τὴν προσωπικὴν μας συμβολὴν στὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦτο γιατί φέρνει τῆς ψυχῆς μας τὴ σφραγίδα, καὶ μπορούμε στὸ Θεὸ νὰ εἰπούμε. «Θεέ μου τόσα τάλαντα μοῦ ἔδωκες· ἰδοὺ τὰ ἐδιπλασίασα». Ἐπειτα ἡ πληροφορία τῆς συνειδήσεώς μας ὅτι ὑπηρετοῦμε στὸ ναὸ τῆς ἀρετῆς καὶ ἔχουμε αὐτὸν τὸν Κύριόν μας δίπλα μας νὰ παραστέκη στὶς ὥραϊές μας προσπάθειες, δίνει καὶ τὴν ἀξία ποὺ ὁ κόσμος καὶ οἱ ἡδονῆς του δὲν μποροῦν νὰ μᾶς τὴ δώ-

σουν ἢ νὰ τὴν ἀναγνωρίσουν ἂν πραγματικὰ τὴν ἔχουμε. Καὶ ἐκτός τούτου ποτὲ ὁ καλὸς, φιλότιμος ἐργάτης δὲν ἔμεινε χωρὶς τὴν ὑπόσχεσι τῆς ἀφθάρτου στὸν αἰῶνα ἀμοιβῆς, ποὺ ἔρχεται ὄχι σὰν τυπικὸς μισθός, ἀλλὰ σὰν δικαίωσις τῆς πίστεώς μας καὶ τῶν ἀγῶνων μας πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ: «Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ! Ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλὰ σὲ καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου».

Ἄλλ' ὑπάρχει μιὰ κατηγορία ἀνθρώπων ποὺ ἔλαβε τὸ ἓνα τάλαντον καὶ τὸ ἔκρυψεν ἐγκληματικά. Ἄνθρωποι γῆινοι, τῶν ἐνστίκτων, μαθημένοι ἀπὸ ἀνατροφή καὶ κοσμοθεωρία νὰ ἔρπουν παρὰ νὰ πετοῦν, ἐγωῖσται, ἀτομισται, δὲν ἠθέλησαν νὰ καλλιεργήσουν τὸ τάλαντον ποὺ τοὺς ἔδωκεν ὁ Θεὸς οὔτε χάριν τοῦ ἑαυτοῦ τους, οὔτε χάριν τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος. Ὁ πονηρὸς καὶ κακὸς ἄνθρωπος, ποὺ εἶναι σύνθεσις πικρῶν αἱμάτων, ἀντὶ νὰ καλλιεργήσῃ τὸ τάλαντόν του, ὅπως οἱ ἄλλοι, ἐπροτίμησε τὴν ἀχρήστευσίν του. Ἴδου καὶ ἡ ἐνοχῆ. Περιεφρόνησε τὸν Θεόν, ἔδειξε νωθρότητα καὶ ἀνυπακοήν, ὕβρισε τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον ποὺ μοίρασε αὐτὰ τὰ πνευματικὰ κεφάλαια. Κι' ἂν δὲ αὐτὸς ἀπὸ λόγους ἰδιοσυγκρασιακοῦς δὲν μπορούσε νὰ διοχετεύσῃ τὸ τάλαντό του καὶ νὰ δράσῃ σὰν μιὰ δυναμικὴ μονάς ὡς ἡγέτις φυσιογνωμία, μπορούσε ὅμως νὰ καταθέσῃ «τοῖς τραπεζίταις» αὐτὸ τὸ μικρὸν ἔστω κεφάλαιον ποὺ τοῦ ἐνεπιστεύθη ὁ Θεὸς καὶ νὰ γίνῃ σὲ μιὰ συλλογικῆ, χριστιανικῆ δρᾶσι, ἐνεργὸς προσωπικότης καὶ ὅ,τι δὲν μπορούσε νὰ δημιουργήσῃ ὡς μονάς νὰ πειθαρχήσῃ στὸ ἀδελφὸν πνεῦμα τῆς ὁμαδικῆς προσπάθειας. Ἐγίναν τόσα θαυμαστά ἔργα ἀπὸ Συλλόγους, ποὺ ἐνῶ ἀριθμοῦν μετριότητες κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐν τούτοις παρουσιάζουν ἔργα ἀρτιωμένα. Οἱ θρησκευτικὲς ἢ φιλανθρωπικὲς ἢ κοινωνικὲς καὶ ἔθνικες Ἀδελφότητες δὲν περιλαμβάνουν στοὺς κόλπους των πρόσωπα μὲ δέκα τάλαντα, ἀλλὰ, κατὰ τὸ πλεῖστον, μὲ τὸ ἓνα τάλαντον. Ἡ πειθαρχία ὅλων αὐτῶν στὴν ἱερῆ ἰδέα τοῦ καθήκοντος, ἔσμιξε ὅλων τὰ τάλαντα, ἐδυνάμωσεν ἢ Ἀδελφότης, ἐπολλαπλασιάσθη ἡ προσπάθεια, ἐπετεύχθη καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἑνὸς ταλάντου, ποὺ δίδεται κατ' οἰκονομίαν ἀπὸ τὸν Θεόν. Τόσες μελισσοῦλες μὲ τὰ σταγονίδια τοῦ νέκταρος, τόνους ὀλόκληρους μέλιτος παρασκευάζουν, μολονότι τῆς μιᾶς μελίσεως ἢ συμβολῆ χωριστὰ εἶναι ἀναξία λόγου. Κάθε ἄνθρωπος μορφωμένος ἢ ἀμόρφωτος μὲ πολλὰ ἢ λίγα τάλαντα εἶναι δημιουργὸς δυνάμεις, ἀρκεῖ νὰ νοιώσῃ πὼς ὁ πνευματικὸς του ὄπλισμός αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν δὲν μπορεῖ νὰ τὸν δικαιώσῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Κι' ἂν ἀκόμη δὲν χρησιμοποίησῃ ἐπὶ κακῶ τὰ τάλαντά του, ἀλλὰ τὰ κρύψῃ ἀπλῶς ὑπὸ διαφόρους προφάσεις, καὶ τότε δὲν θὰ ξεφύγῃ τὴν κατάκρισιν. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει κάποιον σκοπὸν καὶ κάποιαν ἀποστολὴν σ' αὐτὸν τὸν κόσμον. Καὶ ὁ σκοπὸς δὲν ἐκπληροῦται μὲ

τὴν ἀδράνεια, οὔτε καὶ τὴν ἠθικὴν ἀναισθησία ἐναντι τῶν προβλημάτων ποῦ ἀπασχολοῦν τὸν ἴδιο καὶ τὸ περιβάλλον του. Καὶ τὸ ἓνα τάλαντον πρέπει, κατὰ τὴν ὑπόδειξι τοῦ Χριστοῦ, νὰ καρπογενήσῃ, νὰ φέρῃ τὸν τόκο, νὰ γενήσῃ δηλαδὴ κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἠθικῆς βιολογίας. Ἡ στειρότης εἶναι νοσηρᾶς καταστάσεως φαινόμενον, εἶναι σημάδι κατάρας καὶ τὰ αἷτια μπορεῖ ὁ καθένας ποῦ ἔλαβε τὰ πολλά, ἢ τὸ ἓνα, τάλαντα, νὰ ἐρευνήσῃ τὰ βάθη του γιὰ νὰ βρῇ τὴν αἰτία αὐτῆς τῆς πνευματικῆς στειρότητος, αὐτῆς τῆς ψυχικῆς νέκρας ποῦ δὲν δικαιολογεῖται σ' ἓνα χαριτωμένον ἄνθρωπο, ποῦ εἶναι ἐνεργὸν μέλος τῆς Ἐκκλησίας του καὶ δὲν ἔχει ἀποκοπεῖ δι' ἀφορισμοῦ. Γιατὶ μονάχα οἱ εἰδολωλάτραι ἢ οἱ ἀφορισμένοι δικαιολογοῦνται νὰ εἶναι στεῖροι καὶ ἄγονοι στὰ μυαλά καὶ στὴν καρδιά. "Ολοὶ οἱ ἄλλοι, οἱ χαρισματοῦχοι εἶναι, ἢ πρέπει νὰ εἶναι, γονιμώτατοι καὶ καρποφόροι, γιὰ νὰ μὴν ἐγκαταλειφθοῦν τελείως ἀπὸ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ πέσουν στὴν αἰώνια κατὰκρισι: «Τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον». Ἀχρεῖος εἶναι, ὅχι μονάχα ὁ ἐπιβλαβής, ἀλλ' ὁ ἀχρηστος, αὐτὸ τὸ ζωντανὸ ποῦ δὲν ξεύρει γιὰ τὴν ζῆ ἐπάνω στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἢ ἂν ξεύρῃ εἶναι νωθρός, τεμπέλης, κουτοπόνηρος τῆς ἐποχῆς, ποῦ συνέχεια παραπονεῖται γιὰ τὴν «τύχη» του καὶ γιὰ τὴ «μοῖρα» του, ἐνῶ κρατεῖ ἀναξιοποίητα τὰ πνευματικὰ κεφάλαια ποῦ τοῦ ἔδωσεν ὁ Θεός.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΑΛΥΒΑΣ

Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

ΤΟΜΟΙ 1-5

ΕΚΑΣΤΗ ΣΕΙΡΑ ΔΡΧ. 300

Πωλοῦνται εἰς τὰ Γραφεῖά μας, ἀποστέλλονται δὲ καὶ ταχυδρομικῶς ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ «ΑΡΙΘΜΟΥΣ»

Ἑπὶ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Ἄκριβοδικαίη διανομὴ τῆς γῆς τῆς Ἐπαγγελίας.

«Τοῖς πλείοσι πληθυνεῖτε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν καὶ τοῖς ἐλάττωσιν ἐλαττώσετε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν». Στὴ φυλὴ δηλαδὴ τοῦ Ἰούδα, ποὺ τὸ πλῆθός της, ἀπὸ τοὺς εἰκοσάχρονους κι' ἐπάνω, ἀνέβαινε στὶς ἑβδομήντα ἕξι χιλιάδες καὶ πεντακόσιους, ἔπρεπε νὰ δοθῆ διπλάσιο μέρος γῆς, σχετικὰ μὲ τὶς φυλὲς τοῦ Ἐφραὶμ καὶ τοῦ Βενιαμίν· ποὺ ὁ ἀριθμὸς τοὺς ἔφθανε, τῆς μὲν πρώτης σὲ τριανταδύο χιλιάδες πεντακόσιους, καὶ τῆς δεύτερης σὲ τριανταπέντε χιλιάδες.

Βλέπεις, μὲ πόση δικαιοσύνη ὤρισε νὰ γίνῃ ἡ μοιρασιά, ὥστε νὰ πάρῃ ὁ καθένας τὴν ἀναλογία ποὺ τοῦ ταίριαζε, ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες του; Καὶ ἴσως ὁ Λακεδαιμόνιος νομοθέτης Λυκοῦργος, ποὺ ἀναφάνηκε πολὺ ἀργότερα καὶ ποὺ ἀνῆκε σὲ ἔθνος συγγενικὸ μὲ τοὺς Ἑβραίους, ἀπὸ ἐδῶ νὰ πῆρε τὸ παράδειγμα στὴν ἀκριβοδικαίη διανομὴ τῆς γῆς ποὺ ἔκανε. Τὶ καλὸ καὶ τὶ εὐεργετικὸ θάνανε γιὰ ὅλο τὸν κόσμον, νὰ ἐπικρατοῦσεν αὐτὴ ἡ δίκαιη καὶ νόμιμη μοιρασιά τῆς γῆς σὲ κάθε κληρουχία! Στὶς σημερινὲς ὅμως ἀνώμαλες περιστάσεις τῆς ζωῆς, συχνὰ δὺο μονάχα ἄνθρωποι ἔχουνε στὴν κατοχὴ τοὺς χιλιάδες στρέμματα, ἐνῶ ἑκατὸν ἄλλοι ἔχουνε ὅλοι μαζὶ δέκα μονάχα! Καὶ τὸ περισσότερον ἀξιοθρήνητο εἶναι, πὼς οἱ χιλιοστρεμματίτες αὐτοὶ ζητοῦνε ν' ἀρπάξουνε καὶ τὰ δέκα στρέμματα, ποὺ ἔχουνε στὴν κατοχὴ τοὺς οἱ φτωχοί. Ἀλλοίμονο, καὶ τρισαλλοίμονο! Ἀμέτρητοι Ἀχαάβ καὶ Ἰεζάβερ ἐπιβουλεύονται τ' ἀμπελάκι τοῦ φτωχοῦ Ναβουθαί. Ἀλλοίμονό μας, καὶ τρισαλλοίμονό μας!

Αίτια τῆς ταπεινώσεώς μας εἶναι ἡ ἀδικοπραξία μας.

Συχνὰ παραπονιούμαστε καὶ θρηνολογοῦμε, πὼς ἐχάσαμε οἱ ταλαίπωροι τὰ προηγουμένα μας ἀγαθὰ καὶ τὰ πλούτη μας· κι' ὅτι ξεπέσαμε καὶ καταντήσαμε σ' ἀληθινὴ ἐξουθένωση. Ἀλλοίμονό μας! Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι φταῖμε· κι' ἐμεῖς, μὲ τὰ ἔργα μας προκαλέσαμε τὴν συμφορὰ μας καὶ τὴν ἐξαθλίωσή μας αὐτήν. «Ἡ κακοπραγία περιτρέπει θρόνους δυναστῶν» (Σοφ. Σολ. ε', 24). Χάσαμε τὴ σειρά μας κι' ἐδυστυχήσαμε, γιατί δὲν ἀκολουθήσαμε τὸν ἴσιο δρόμο! Ἐσυφοριαστήκαμε, γιατί παραδοθήκαμε στὴν κακία. Καὶ τὸ χειρότερο εἶναι, ὅτι κι' ἔπειτα ἀπὸ τίς κακοτυχίες μας αὐτὲς δὲν ἐταπεινωθήκαμε καὶ δὲν βρήκαμε τὸ δρόμο μιᾶς ἀληθινῆς μετάνοιας καὶ διόρθωσης.

Πάντως ἐμεῖς δὲν ἔχουμε προορισμό μας, ὅπως οἱ Ἰσραηλιῖτες τότε, ἢ ν' ἀφανίσουν ἢ νὰ μετατοπίσουν τοὺς Χαναναίους ἀπὸ τὴ χώρα πού τοὺς εἶχε προορισθῆ νὰ κατοικήσουν. Ἡ ἐπαγγελία πού δόθηκε σ' ἐμᾶς εἶναι πολὺ ἀνώτερη καὶ πολὺ ὑψηλότερη· εἶναι ἡ κατὰ θεῖαν οἰκονόμηση, σωτηρία μας, χάρις στὸ θεῖό μας λυτρωτὴ, τὸν Χριστό, πού ἡ βασιλεία δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν.

Γι' αὐτὸ καὶ οἱ Χριστιανοὶ βασιλεῖς πού ἐξουσιάζουνε τὰ ἔθνη, δὲν ἐζήτησαν ποτὲ νὰ ἐξολοθρεύσουν τοὺς ἀλλοεθνεῖς ἀσεβεῖς κι' ἀλλόθρησκους λαούς. Οὔτε κι' ἂν ἤμαστε σὰν ἄλλοτες κυρίαρχοι ἐμεῖς τῆς γῆς, θὰ μᾶς ζητοῦσαν ἓνα τέτοιο πρᾶγμα, ὅπως ζητήθηκεν ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους. Δὲν ἔχομε πρόγραμμά μας καὶ προορισμό μας ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί, νὰ ἐξαφανίσουμε ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς τοὺς ἄλλους ἐτερόθρησκους καὶ παράνομους λαούς, ὅπως ἐκεῖνοι. Προσταχθήκαμε μονάχα ν' ἀπέχωμε, μ' ὅλη μας τὴ δύναμη, ἀπὸ τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα καὶ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τῶν τέτοιων λαῶν. «Μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν».

Ἐμεῖς ὅμως (κι' αὐτὸ εἶναι ἡ κυριώτερη ἀφορμὴ

τῆς δυστυχίας μας, ἐμιμηθήκαμε τὴ μοχθηρία καὶ τὴν κακία τους· καὶ μάλιστα τὴν προσπεράσαμε πολὺ. Κι' ἀποστρεφόμεστε μὲν τὴ θρησκεία τους, ἀλλὰ δεχόμεστε τὰ φερσίματά τους. Συχαινόμεστε τὴ δεισιδαιμονία τους, ἀλλὰ εὐχαριστιούμαστε στὶς κακοθήειές τους. Ἀκοκηρύττομε τὴν πίστη τους καὶ τὶς ἰδέες τους, ἀλλὰ μιμούμαστε τὰ ἔργα τους καὶ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τους. Ἔτσι κι' ἐμεῖς, ὅπως οἱ Ἑβραῖοι τότε, «ἐγκατελίπομεν ἐξ αὐτῶν σκόλοπας ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, καὶ βολίδας ἐν ταῖς πλευραῖς ἡμῶν· καὶ ἐχθρεύουσιν ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφ' ἣν ἡμεῖς κατοικοῦμεν». Ἀφήνομε στὰ μάτια μας σκόλοπες καὶ βόλια στὰ πλευρά μας, καὶ μᾶς μισοῦν οἱ ἄνθρωποι. (Ἀριθ. λγ', 55).

Ὅστε εἶναι δικαιοτάτη ἡ κατάκριση τοῦ Θεοῦ ἐναντίον μας. Καὶ ἡ ποινή, πού ἔπρεπε νὰ πέσῃ ἐπάνω στοὺς ἀσεβεῖς, ἔπεσεν ἐπάνω μας ὅλη· γιατί, μὲ τὰ ὅσα κάνομε, καταισχύνομε τὴν εὐσέβεια. «Καὶ ἔσται, καθότι διεγνώκειν ποιήσω ἡμᾶς». (Αὐτόθ. 56).

Ἀλλοίμονό μας! Αὐτὲς ὅμως οἱ κακοτυχίες πού μᾶς δέρνουν τώρα, σὰν πρόσκαιρες καὶ γήϊνες πού εἶναι, θὰ πάρουνε γρήγορο τέλος. Καὶ δὲν εἶναι τίποτα ἀπολύτως, ἐμπρὸς στὶς ἄλλες συμφορὲς πού μᾶς περιμένουν, καὶ πού εἶναι ἀσύγκριτα τρισεπιρότερες. Ἀλλοίμονό μας, τὸ ξαναλέω· ἂν δὲν ἔλθωμε σὲ συναίσθηση κι' ἂν δὲν μετανοήσωμε εἰλικρινά!

**Ἡ διανομὴ τῆς γῆς τῆς Χαναὰν γίνηκεν ἀνάλογα
πρὸς τὴ δύναμη κάθε φυλῆς.**

Ἀπὸ τὴ διανομὴ καὶ τὴν κληρουχία τῆς γῆς τῆς Χαναὰν πρόσταξεν ὁ Θεὸς νὰ δοθοῦνε, σὰν μερίδιο, στὴ φυλὴ τοῦ Λευὶ σαρανταοκτὼ πόλεις μὲ τὰ προάστειά τους. (Ἀριθμ. λε', 7)

Τὶς πόλεις αὐτὲς ἔπρεπε νὰ τὶς ἀποδώσουνε οἱ διάφορες φυλὲς πού τὶς κατείχανε. Κάθε φυλὴ δηλαδή Ἰσραηλιτικὴ ἔπρεπε νὰ ἐπιχορηγήσῃ τὴ φυλὴ τοῦ

Λευί, ανάλογα καθεμιά μὲ τὴν ἔκταση καὶ τὰ μέτρα τῆς γῆς ποὺ ἐπῆρε. Ἡ μεγαλύτερη φυλὴ, ποὺ εἶχε πάρει περισσότερη γῆ, ἔπρεπε νὰ δώσῃ μεγαλύτερο μέρος. Καὶ ἡ μικρότερη, ποὺ τὰ ἐδάφη της ἦταν μικρότερα καὶ στενότερα, νὰ δώσῃ λιγώτερα. «Καὶ τὰς πόλεις, ἃς δώσετε ἀπὸ τῆς κατασχέσεως υἱῶν Ἰσραὴλ, ἀπὸ τῶν τὰ πολλὰ πολλά, καὶ ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων ἐλάττω ἕκαστος κατὰ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ...».

Ἡ διαστολὴ αὐτῆ τοῦ πολλοῦ καὶ τοῦ λίγου ἦταν σωστὴ καὶ δίκαιη. Καὶ πρέπει νὰ ἐφαρμόζεται σὲ κάθε μοιρασίᾳ καὶ κοινοδοσίᾳ, ποὺ γίνονται γιὰ ἐκκλησιαστικούς σκοποὺς· ἢ σὰν καλλιέργεια κι' ἐπικαρπία γῆς γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν ἱερῶν ναῶν, ἢ καὶ τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἔχουνε ἀφοσιωθῆ στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἢ καὶ γιὰ τὴν προστασία τῶν ἀδύνατων καὶ γιὰ τὶς ἐλεημοσύνες πρὸς τοὺς πτωχοὺς. Ἀπὸ τοὺς πλούσιους πρέπει νὰ ζητοῦνται πολλά, ἀπὸ τοὺς νοικοκυραίους ἀπλῶς καὶ τοὺς πτωχοὺς λίγα. («Ἀπὸ τῶν τὰ πολλὰ πολλά, καὶ ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων ἐλάττω»). Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο καὶ τὸ λίγο ἀλεύρι τῆς χήρας στὴ Σαρεπά, καὶ τὰ δυὸ λεπτὰ ποὺ πρόσφερον ἢ ἄλλη σὰ Ἱεροσόλυμα, λογιάζονται μὲ τὸ ἴδιο μέτρο, κι' ὄχι λίγα.

Τὶ ζητᾶτε ὅμως ἀπὸ ἓνα ποὺ δὲν ἔχει τίποτα καὶ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ δώσῃ οὔτε τὸ παραμικρό; Τίποτα! Τὸ τίποτα ὅμως αὐτὸ ἀξίζει πάρα πολὺ κι' ἔχει πολὺ μεγάλη σημασία, ὅταν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔχει ὅλη τὴν καλὴ διάθεση καὶ τὴν προθυμία νὰ δώσῃ, μὰ δὲν ἔχει ὁ δυστυχημένος τίποτα...

Πόσες ἦσαν οἱ πολιτεῖες ποὺ σ' αὐτὲς ἐξωρίζονταν οἱ Ἰσραηλιτῆς καὶ γιὰ ποιούς λόγους ἐξωρίζονταν.

Εἶχανε ὀρισθῆ στοὺς Ἰσραηλιτῆς ἕξ πόλεις, ποὺ σ' αὐτὲς μπορούσαν νὰ καταφύγουνε, ὅσοι, ἀπὸ κάποιο περιστατικὸ ἢ ἀπὸ κάποιο ἀτύχημα, σκοτόωναν, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν ἄνθρωπο. Ὅταν δὲ ὁ φονηᾶς κατέφευγε

σὲ κάποιαν ἀπ' αὐτές, ἔπρεπε ν' ἀποδείξῃ, πῶς τὸ κακὸ γίνηκεν ἀθέλητά του, κι' ἔτσι νάχῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἀσυλίας. Ἡ Συναγωγὴ ζέταζε, μὲ ἀκριβεία, τὰ διάφορα περιστατικὰ τοῦ φονικοῦ, κι' ἔκρινε ἂν ἦτανε ἐκούσιο ἢ ἀκούσιο. Καὶ στὴν πρώτη περίστασι, παράδινε τὸν φονηᾶ στὰ χέρια τῶν συγγενῶν του· στὴ δευτέρῃ δέ, ἂν ὁ φόνος ἦτανε ἀπροαίρετος, τότε τὸν περιώριζαν σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς πόλεις αὐτές, χωρὶς νὰ τοῦ ἐπιτρέπουν ν' ἀπομακρυνθῇ. Μποροῦσεν ὅμως νὰ ζῆ ἀκίνδυνα καὶ μ' ἀσφάλεια, ὡσότου ν' ἀποθάνῃ ὁ μέγας Ἀρχιερέας· καὶ τότε πλέον ὁ φονηᾶς ἀφήνονταν τελείως ἐλεύθερος, (Ἀριθ. λε' 10-25).

Μὰ γιατί λοιπὸν ὁ φονηᾶς, ἀφοῦ ἡ Συναγωγὴ τὸν ἔκρινε, ἀφοῦ πρῶτα ἐζέταζε τὰ πράγματα, πῶς εἶχε κάμει δηλαδὴ ἀκούσιά του τὸν φόνον, δὲν ἀφήνονταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τελείως ἐλεύθερος, παρὰ τὸν ἀνάγκαζαν νὰ μένῃ σὲ μιὰν ἄλλῃ πολιτεία καὶ πολλὰς φορὰς ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, γιατί συνέβαινε συχνὰ ὁ μέγας Ἀρχιερέας νὰ πεθάνῃ ὕστερα ἀπ' αὐτόν; Διάφορα φαίνεται πῶς ἦτανε τὰ αἴτια τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ κι' ὅλα βέβαια ἀπέβλεπαν, στὸ νὰ τακτοποιοῦνται τὰ πράγματα μὲ τὸν καλύτερον τρόπο.

Α'. Ἄν ὁ ἀκούσιος φονηᾶς ἀφήνονταν ἐλεύθερος νὰ μπορῇ νὰ πηγαίνῃ ὅπου θέλει, εὐκόλο ἦτανε νὰ κινδυνεύσῃ, ἂν τὸν συναντοῦσε κάποιος συγγενῆς τοῦ σκοτωμένου, ποῦχε τὸν πόνον μέσα του ζωντανὸ κι' ἐκάπνιζεν ἀκόμα τὸ αἷμα τοῦ σκοτωμένου. Γι' αὐτὸ κι' ὁ νόμος οἰκονόμησε μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὰ πράγματα· γὰρ νὰ περάσῃ δηλαδὴ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερος καιρὸς καὶ νὰ ξεθυμάνῃ κάπως τὸ κακὸ, γιατί εἶναι βέβαιον, πῶς μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ καταπραΰνονται τὰ πάθη καὶ ἡμερεύει ὁ θυμὸς.

Β'. Ἐνα ἔργο χαρακτηρίζεται σὰν ἐκούσιο ἢ ἀκούσιο, ἀπὸ τὴν προαίρεση τοῦ δράστη· καὶ ἡ προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου εἶναι συχνὰ πολὺ δύσκολο ν' ἀποδειχθῇ. Μόνον

ὁ θεῖος Δημιουργός, πού βλέπει μέσα στὰ βάθη τῶν λογισμῶν καί διακρίνει τὰ ἐσώτατά μας διανοήματα, αὐτὸς μονάχα ξέρει τοὺς μυστικώτερους παλμούς καί τὰ σκιρτήματα τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς. Καί οἱ διάφοροι κριτές, σάν ἀνθρωποὶ πού εἶναι κι' αὐτοί, μποροῦνε νὰ πέσουνε σὲ λάθη, ἢ καί νὰ χαρισθοῦνε ἀπὸ συμπόνια, καί νὰ νομίζουε πὼς ἓνα κακὸ θεληματικὸ ἦτανε ἀκούσιο. Γι' αὐτὸ καί τοὺς ἀπογορεύθηκε ν' ἀποφασίζουε γρήγορα καί βιαστικά· προτοῦ δηλαδὴ νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ ἐκουσιότητα ἢ ἡ ἀκουσιότητα ἐνὸς ἐγκλήματος, τοῦ ὁποίου ὁ νόμος ἀπαιτοῦσε τὴν τιμωρία καί τὴν ἐκδίκηση. Μὰ καί πάλιν, κι' ἀφοῦ ἐγίνονταν κάθε δυνατὴ ἐξέταση, ἢ ἀπόλυση τοῦ πρόσφυγα ἀναβάλλονταν· κι' αὐτὸ γιὰ νὰ ικανοποιῆται κάπως ἐκεῖνος, πού ὑπωψιάζονταν πὼς τὸ κακὸ τοῦ φονικοῦ, δὲν ἦτανε ἀκούσιο.

Γ'. Ὁ νόμος τὸ νόμιζε τόσο βαρὺ καί τόσο μεγάλο τὸ ἐγκλημα τοῦ φονικοῦ, πού τιμωροῦσε, μὲ θάνατο κι' αὐτὰ ἀκόμη τὰ ζῶα, ἂν λάχαινε νὰ γίνουν αἰτία φόνου, ἂν καί τὰ ζῶα, οὔτε λογικὸ ἔχουε οὔτε καί προαίρεση. Κι' ἓνα ἄλογο, πού σκότωνε ἄθελά του κάποιον, θανατώνονταν κι' αὐτό. Κι' ἂν λοιπὸν ἓνας φονηᾶς ἔκανε ἄθελά του κάποιον φονικὸ καί φέρθηκε σάν ἄλογο ζῶο καί σάν κτῆνος, ἄξιζε νὰ τιμωρηθῇ, γιὰτὶ δὲν ἔκαμε χρῆση τοῦ λογικοῦ πού τοῦδωκεν ὁ Θεός. Κι' ἀφοῦ λοιπὸν ἀποδείχνονταν ἡ ἀκουσιότητά του, τὸ θεωροῦσανε εὐλογο καί σωστὸ νὰ μένη στὴν ἐξορία, γιὰ νὰ ξεπλύνῃ τὸ ἀνόμημά του.

Δ'. Ἀπ' αὐτὸ τὸ πράγμα κι' ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιταγῆς αὐτῆς τοῦ Νόμου οἱ Ἑβραῖοι πρόσεχαν πολὺ· κι' ἔβαζαν χαλινάρι καί στὸ θυμὸ τους, καί στὰ πάθη τους, καί στίς ἔχθρες τους καί στίς λογομαχίες τους κι' ἐφρόντιζαν ν' ἀποφεύγουν τίς φιλονεικίες, πού ἀπ' αὐτὲς ξεπηδᾷ ἢ σπίθα πού ἀνάβει τὸ καμίνι τῶν φονικῶν. Γιὰτὶ ἂν ἓνας πού ἔκανε ἄθελητά του κάποιον

Μὲ τὴν εὐκαιρία μιᾶς Διασκέψεως

**Η ΠΑΥΛΙΚΗ ΝΗΣΟΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΚΑΙ Η ΑΚΑΤΑΛΥΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΤΗΣ
ΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ**

Ἕνα ψυχικὸ μας ἀναβάπτισμα

Κάθε φορά πού ἡ εὐκαιρία τῆς συγκλήσεως τῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως μᾶς φέρνει εἰς τὴν παυλικὴν νῆσον τῆς Μεσογείου, τὴν Ρόδο, δοκιμάζουμε ἕνα πραγματικὸ ἀναβάπτισμα. Μᾶς ἀποκαλύπτει τὸ θαῦμα τῆς ἀπὸ κάθε πλευρᾶ. Καὶ ἀποτελεῖ πραγματικὸν θαῦμα τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἢ πολυτραγουδισμένη νῆσος μὲ τὴν θεία εὐλογία. Ἡ φύσις, ἡ ἱστορία καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ νησιοῦ αὐτοῦ συνθέτουν ἕνα τρίπτυχον, κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀνανεώνεται μιὰ ζωὴ, ἡ ζωὴ μας, καὶ γιγαντώνεται ἕνας κόσμος μας ἐσωτερικός, πού ξυπνᾷ στὸ ξεδίπλωμα τῶν πτυχῶν τοῦ θαύματος πού ἀγκαλιάζουμε καὶ τὸ ζοῦμε. Τὸ φθινόπωρο μᾶς προσφέρει τὶς ἡμέρες αὐτὲς τῆς ἐπισκέψεως στὴν Ρόδο τὸ φῶς καὶ τὴν μεσογειακὴ ὀμορφιά. Μιὰ διαρκὴς ἀνοιξίς χωρὶς κανένα προμήνυμα ἀκόμη τοῦ χειμῶνα. Τὸ ὄργιο τοῦ πράσινου συμπλέκεται μὲ τὴν γαλάζια μαγεία τῆς θάλασσας καὶ κάθε γωνιὰ πού διασχίζουμε καὶ ἀγκαλιάζουμε στὸ πέρασμά μας εἶναι ἕνα φωτεινὸ ὄραμα καὶ μιὰ εἰκόνα πού μᾶς προκαλεῖ ἔκστασιν καὶ θάμβος. Κάτω ἀπὸ τὴν φωτεινὴ αὐτὴ ἀτμόσφαιρα τῆς ροδιακῆς φύσεως καὶ τοῦ τοπίου τοῦ νησιοῦ, ἀντικρύζουμε καὶ ζοῦμε τὴν ψυχὴ ἑνὸς λαοῦ, πού στὸ πέρασμα τοῦ χρόνου διατήρησε τὴν παράδοση, τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν

φύσην ἐσυγχωρούντανε ἀμέσως, ποιάν ἐλπίδα θᾶχε πλέον ἕνας πού ἐσκότωσε θεληματικὰ του;

Ε'. Τελευταῖα πρέπει νὰ προσθέσωμε κι' αὐτό. Πῶς δηλαδὴ μιὰ τιμωρία ἐλαφρότερη κι' ἐπιεικέστερη, ἂν τραβήξῃ πολὺ καιρὸ, γίνεται πολὺ περισσότερο σωτήριο καὶ δραστικώτερο φάρμακο σωφρονισμοῦ καὶ παράδειγμα στοὺς ἄλλους γιὰ ν' ἀποφεύγουν, ὅσο μποροῦν, τὸ κακό, παρὰ μιὰ βαρεῖα καὶ ἔσχατη τιμωρία τοῦ ἀνθρώπου πού ἔπεσε στὸ λάθος.

(Συνεχίζεται)

Ἐποδ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

άρχοντιά του. Ἡ ἀρχαία ἑλληνική ἐποχή πού ἐδημιούργησε τὴν πρώτη ἱστορία καὶ παράδοσι τῆς Ρόδου, μὲ τοὺς φιλοσόφους καὶ τὶς ἐκδηλώσεις τῆς προόδου στὰ γράμματα καὶ στὶς τέχνες, συμβαδίζει μὲ τὶς μετέπειτα ἐποχές, κατακτήσεις καὶ ἐκδηλώσεις. Τὰ ἴχνη τῆς ἐποχῆς τῶν ἵπποτῶν τῆς Ἐνετοκρατίας καὶ τῶν Μαυριτανῶν καὶ τῶν Τούρκων κατόπιν κατακτητῶν, φαίνονται κατάδηλα σ' ἓνα σύμπλεγμα, πού συνθέτει τὴν σημερινή, τὴν αἰωνία ἴσως εἰκόνα τοῦ νησιοῦ αὐτοῦ τῆς Μεσογείου. Οἱ τελευταῖοι εὐρωπαῖοι κατακτητὲς ἐργάσθησαν ἐντατικὰ γιὰ νὰ ἀναδείξουν τὴν Ρόδον πραγματικὸ σμαράγδι τοῦ Αἰγαίου, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς ἡ κατάκτησίς της θὰ εἶναι διαρκής. Μὰ ἡ Ρόδος ἔκρυβε πάντοτε ἀκλόνητη τὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ, μὲ διπλωμένα ἴσως τὰ φτερά της γιὰ πολὺν χρόνον, γιὰ νὰ τὰ ξεδιπλώσῃ πάλιν στὴν στιγμή τοῦ πληρώματος τοῦ χρόνου της καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ζωὴ καὶ τὴν παράδοσι τὴν ἑλληνικὴ. Σ' αὐτὸ τὸ λαό της, πού εἶδαμε καὶ ἔχαιρετίσαμε πάλιν ἐδῶ καὶ λίγες μέρες, ἀγκαλιάσαμε τὴν συνέχεια μιᾶς ἱστορίας συνυφασμένης στενὰ μὲ τὴν ψυχὴ του.

Αὐτὴν τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ σὲ ἑλληνικὴ ἐκδήλωση καὶ θρησκευτικὴ παράδοσι τὴν ἀντικρύσαμε σὲ μιὰ ἐξόρμησί μας πρὸς διάφορες κατευθύνσεις τοῦ νησιοῦ. Ὁ δρόμος ἀπὸ τὸ κέντρο τοῦ νησιοῦ πρὸς τὴν ἀρχαία Λίνδο μὲ τὴν παυλικὴ ἱστορία της, μᾶς ἀποκαλύφθηκε σὲ μιὰ μορφή πού ἐπροκάλεσε ἔκστασι καὶ θαυμασμό. Ἡ φθινοπωρινή, ἀλλὰ ἀνοιξιὰτικὴ στὴν ἐμφάνισί της φύσις, μαζί μὲ τὴν μορφή τοῦ λαοῦ πού ἀντικρύζαμε σὲ κάθε μικρὴ ἀπόσταση, μᾶς κρατοῦσαν σὲ μιὰ στάσι εὐλαβείας. Ἀγγελικὲς οἱ ἐμφανίσεις τῶν χωριῶν στὸ πέρασμά μας μὲ τὰ ὀλόλευκα σπίτια, τὶς ἐκκλησίες, τὰ καμπαναριὰ καὶ τὸ κάθε τι τῆς ζωῆς τους. Καὶ τὸ λευκὸ χρῶμα τῶν σπιτιῶν, πού τὸ καθένα ἀνέδινε καὶ τὸ ἄρωμα τῆς ἐσωτερικῆς καθαρότητος καὶ καλαισθησίας, μαζί μὲ τὸ πράσινο τῆς γύρω φύσεως, συνέθεταν στὰ μάτια μας τὸ θαῦμα ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀναπηδούσε καὶ ἡ λαϊκὴ Ροδιακὴ ψυχὴ. Ὁ Ἀρχάγγελος, τὸ μεγαλύτερο χωριό, διαλαλεῖ στὸ ἀντίκρυσμα μὲ τοὺς περαστικούς ἐπισκέπτας μιὰ ἱστορία καὶ μιὰ συνεχιζομένη παράδοσί της. Ἡ λευκότητα τῶν σπιτιῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν του θαμβώνει. Ἀκοῦμε νὰ σημαίνουν οἱ καμπάνες τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ ἡ ψυχὴ μας καλπάζει καὶ σφικτοδένεται μὲ τὴν μορφή καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ χωριοῦ, πού τὸ λευκὸ ἄρωμά του δημιουργεῖ μέσα μας συγκλονιστικούς κόσμους. Ὁ δρόμος πρὸς τὴν ἱστο-

ρική Λίνδο κατόπι, με ένα πλήθος άλλων χωριῶν στὸν δρόμο, πνιγμένα μέσα σὲ πράσινο καὶ λευκὸ ὄργιο καὶ σὲ μιὰ πνοή, ποὺ τὴν ἀναπνέουμε σὰν θεῖο ἀνακουφιστικό, βαλσαμικὸ ἄρωμα. Καὶ νὰ ἡ Λίνδος ποὺ ἀπλώνεται μπροστὰ μας ὑψηλά, ἀνάμεσα σὲ ἀνοιξιὰτικὴ ὀλοπράσινη ἀτμόσφαιρα μὲ τὴν γαλάζια θάλασσα γύρω της. Ἱστορία ἑλληνικὴ καὶ χριστιανικὴ ἡ Λίνδος. Βιαζόμεθα ὡς τόσο νὰ γνωρίσουμε τὴν χριστιανικὴ τῆς ἱστορία καὶ νὰ ἀντικρύσουμε ἐκ τοῦ πλησίον τὴν χριστιανικὴ τῆς παράδοσι. Ὅλοι στὸ ἀπομακρυσμένο αὐτὸ τοπεῖο τοῦ νησιοῦ θὰ σᾶς μιλήσουν γιὰ τὸν ἀπόστολο τῶν Ἐθνῶν, ποὺ ὑπῆρξε ἐπισκέπτῃς της, ναυαγὸς στὴν ἀρχή, ἀλλὰ κατόπι ππραγματικὸς διδάσκαλος καὶ ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ. Μιὰ βάρκα μᾶς φέρνει πίσω ἀπὸ βράχους, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους διακρίνεται ἓνα ὀλόλευκο ἐκκλησάκι, τὸ ἐκκλησάκι τοῦ Ἁγίου Παύλου. Πελάριοι οἱ βράχοι γύρω, μὰ τὸ ἐκκλησάκι ἤρεμο καὶ ὑποβλητικὸ ἀπλώνεται στὸ βάθος ἑνὸς ὄρμου, ποὺ εἶναι σήμερα καθυγιασμένον ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς περιπετείας τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν. Ἐταξείδευε ὁ ἀπόστολος συνεχίζοντας τὴν περιόδειά του εἰς τὴν Ἀνατολήν. Εἶχε ἐγκαταλείψει τὴν Ἔφεσο γιὰ νὰ συνεχίση τίς ἐπισκέψεις του πρὸς ἄλλες περιοχάς. Ἀγρίεψε ἕξαφνα ἡ θάλασσα. Τεράστια κύματα ἀπειλοῦσαν νὰ θρυμματίσουν καὶ νὰ καταποντίσουν τὸ σκάφος ποὺ ἐπέβαινε ὁ θεῖος Παῦλος. Δὲν ὑπῆρχε ὁ Χριστὸς γιὰ νὰ σπεύσῃ σὲ βοήθεια τοῦ κινδυνεύοντος σκάφους. Ὑπῆρχε ὅμως ἡ πίστις τοῦ ἀποστόλου καὶ ἡ βεβαίωσις ὅτι κάποια θεία δύναμις θὰ ἔσωζε αὐτὸν καὶ τὸ ὀλιγάριθμον πλήρωμα τοῦ σκάφους ἀπὸ τὸ ναυάγιο καὶ τὴν καταστροφή. Ἐνα φῶς ἐφάνηκε στὸ βάθος διασχίζοντας τὰ σκοτάδια τῆς νύχτας. Καὶ τὸ φῶς αὐτὸ ἐστάθηκε ἡ σωτηρία. Ὡδήγησε τὸ δερόμενον ἀπὸ τὰ κύματα καὶ τὴν μανία τῆς θάλασσας σκάφος πρὸς τὸν ὄρμο τῆς Λίνδου, ἀνάμεσα στοὺς βράχους ποὺ ὑψώνοντο γύρω. Σ' αὐτὸν τὸν μικρὸ ὄρμο ἀποβιβάσθηκε δοξάζοντας τὸν Θεὸ ὁ ἀπόστολος καὶ συνέχισε τὴν ἀποστολικὴ του πορεία πρὸς τὴν Ρόδο. Καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ τῆς ἀποβάσεως ἐχτίσθηκε ἡ μικρὴ ἐκκλησία, ποὺ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Τὴν ἐπισκεπτόμεθα μὲ συγκίνησι καὶ θεῖο ρίγος. Ἐνα ταπεινὸ τέμπλο μὲ τρεῖς εἰκόνες κ' ἓνα φτωχικὸ καντήλι. Κάτω ὅμως ἀπὸ τὴν ταπεινὴ ἀτμόσφαιρα τῆς μικρῆς ἐκκλησιᾶς προβάλλει μέσα σ' ἓνα χρυσὸ φωτοστέφανο ὁ θρῦλος καὶ ἡ παράδοσις τοῦ ναυαγίου τοῦ ἁγίου.

Ἀφίνουμε τὸν ὄρμο κατευθυνόμενοι πρὸς ἄλλη κατεύθυνσι. Ξαναπερνοῦμε τὸν δρόμο πρὸς τὴν Λίνδο ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν ὀλο-

πράσινη άνοιξιάτικη φύσι. Βιαζόμεθα νά έπιστρέψουμε γιά νά βρεθούμε σ' ένα άλλο γειτονικό πρὸς τήν παυλική νήσο προσκύνημα. Ἡ Σύμη άπέναντι τῆς Ρόδου μᾶς καλεῖ στοῦ προσκύνημα τοῦ Ταξιάρχου τοῦ Πανορμίτη πού έφορτάζει. Ἰστορικό τὸ μοναστήρι τοῦ ὄρου αὐτοῦ τῆς Σύμης. Θρυλος ἡ θαυματουργική δύναμις τῶν παμμεγίστων Ταξιαρχῶν, ἐπ' ὄνοματι τῶν ὁποίων τιμᾶται ἡ ἐκκλησία τοῦ μοναστηρίου. Ἡ μνήμη του συγκεντρώνει ένα πλῆθος προσκυνητῶν με συγκινητική εὐλάβεια καὶ πίστι. Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς μνήμης του ξεκινᾶμε ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Ρόδου μαζί με τὶς ἀντιπροσωπεῖες δεκατεσσάρων κρατῶν τῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, γιά νά μετάσχουμε στοῦ προσκύνημα αὐτό, πού μαρτυρεῖ τὴν θρησκευτική προσήλωσι καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ Δωδεκανησιακοῦ λαοῦ. Μᾶς ὑποδέχονται χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίες καὶ ένας κόσμος πού εἶναι συγκεντρωμένος στὴν παραλία. Τὰ κελλιά τοῦ μοναστηριοῦ γεμᾶτα ἀπὸ προσκυνητές, πού εἶχαν ξεκινήσει ἀπὸ τὴν προπαραμονὴ ἀκόμη τῆς γιορτῆς τοῦ θαυματουργοῦ Ταξιάρχου καὶ εἶχαν ξαγρυπνήσει προσευχόμενοι οἱ περισσότεροι. Ἡ πίστις πρὸς τὴν θαυματουργική δύναμη τοῦ ἀρχαγγέλου ἀκλόνητη καὶ διάχυτη. Ἀκοῦμε τὶς ἀφηγήσεις θαυμάτων του καὶ αἰσθανόμεθα ρῖγος βαθύ ὅταν στὴν μεγάλη συνεστίαση τοῦ μοναστηριοῦ, πού παρακάθονται οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ὁρθοδοξίας ὅλης τῆς οἰκουμένης, ὁ ἡγούμενος μᾶς ἀναφέρει τὸ τελευταῖον θαῦμα τοῦ εφορτάζοντος. "Ενα τενεκεδένιο κιβώτιο ἐρημητικά κλεισμένο, πού ἐρρίχθηκε στὰ Κρητικά νερά καὶ ἐφθασε ὡς τὴν ἐκκλησία τοῦ Ταξιάρχου διαπλέωντας τὸ πέλαγος. Ἀφιέρωμα μιᾶς γυναίκας ἀπὸ τὸ Ἡράκλειο τῆς Κρήτης. Ἐνα μπουκάλι λάδι, πενήντα κεριά καὶ ένα εἰκοσάδραχμο, εὐλαβική προσφορά τῆς Κρητικοπούλας πρὸς τὸν εφορτάζοντα με μιὰ θερμὴ ἐπιστολή. Πλῆθος ἀπὸ παρόμοια ἀφιέρωματα στελλόμενα ἀπὸ διάφορα μέρη τὰ φέρνει τὸ πέλαγος με τὴν θαυματουργική δύναμη τοῦ ἀγγέλου καὶ τὰ καταθέτει μπροστὰ στοῦ μοναστήρι θαλασσοδαρμένα ἀλλὰ με ἄθικτο ἀπὸ τὰ κύματα τὸ περιεχόμενό τους. Μουσεῖο στοῦ μοναστηρίου ὅπου φυλάσσονται τὰ ἀφιέρωματα αὐτὰ πρὸς τόνωσι τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος τῶν πιστῶν καὶ τῆς ψυχῆς τῶν Ροδίων καὶ τοῦ ὅλου Δωδεκανησιακοῦ λαοῦ.

Αὐτὴν τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ τῆς Ρόδου τὴν ἀντικρύσαμε καὶ τὴν ἀγκαλιάσαμε σὲ μιὰ ἄλλη λαϊκὴ ἐκδήλωσι. Νέοι καὶ νέες τοῦ νησιοῦ με τὶς ἐθνικὲς στολὲς τους ἤλθαν κατόπιν προσκλήσεως τοῦ προοδευτικοῦ δημάρχου τῆς Ρόδου, γιά νά ψυχα-

γαγήσουν μὲ τὸ χορὸ τους τὸν κόσμον τῶν προσκεκλημένων του. Παράδοσις ἀκατάλυτη καὶ ὁ χορὸς αὐτὸς τῆς ροδιακῆς νεανικῆς λεβεντιᾶς. Ἡ αἰωνία Ἑλλάς στὸ τραγοῦδι καὶ στὰ στριφογυρίσματα τῶν λιγερῶν κορμιῶν κοριτσιῶν καὶ παλληκαριῶν. Καὶ ὅλη αὐτὴ ἡ χορευτικὴ ἐκδήλωσις ἔφερε στὴν μνήμη ὅλων μιὰν ἄλλη παράδοσι, τὴν ἐπίδειξι τῆς ροδιακῆς λεβεντιᾶς στὸν στίβον τῶν ὀλυμπιακῶν ἀγώνων. Μαζὶ μὲ τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ τραγουδιοῦ, ὡσὰν νὰ ἀντιχοῦσε γύρω μας καὶ ἡ μουσικὴ κᾶπιοιων ἀριστουργηματικῶν στίχων ποὺ ἐξυμνοῦσαν τὴν παλληκαριά καὶ τὴν ἀθλητικὴν παράδοσι τῆς νεότητος τῆς Ρόδου. Ὡσὰν νὰ ἐβλέπαμε τὴν ἀρχόντισσα μητέρα, ἀδελφὴ καὶ σύζυγο νὰ μπαίνει στὸν στίβο ὀλυμπιακοῦ σταδίου καὶ ἀντιχοῦσαν ὡσὰν χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίες στὴν ψυχὴ μας οἱ στίχοι τοῦ Λορέντσου Μαβίλη.

Ἀρχόντισσα Ροδίτισσα πῶς μπῆκες
τὸν τόπον διώχνει δῶθε, μιὰ συνήθεια·
ἀφίστε με νὰ μπῶ ἑλληνοδίκες
τὶ ἔχω πατέρα, γιό, ἀδελφὸ ὀλυμπιονίκες.

Τὴν ἴδια νεότητα τῆς παυλικῆς αὐτῆς νήσου τῆς ἐλληνικῆς Μεσογείου τὴν εἶδαμε καὶ σὲ μιὰ εὐλαβικὴ θρησκευτικὴ κατάνιξι σὲ κάθε ἐκκλησίᾳ τῆς Ρόδου καὶ στὶς ὑποβλητικὲς λιτανεῖες ποὺ ἔγιναν κατὰ τὸ διάπημα τῆς παραμονῆς μας στὸ ὄμορφο αὐτὸ σμαράγδι τοῦ Αἰγαίου. Μιὰ ἀλησμόνητη εὐκαιρία ἢ Πανορθόδοξος Διάσκεψις γιὰ τὸ ἀναβάπτισμα τῆς ψυχῆς μας σὲ μιὰ πραγματικὴ σιλωαμικὴ κολυμβήθρα.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκήρυκος Νικοπόλεως

ΛΟΓΟΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΟΡΤΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΗΗΜΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ

Ἐγκρίσει - εὐλογία τῆς Ἱ. Συνόδου
Τόμ. Α', σελ. 320

Πωλεῖται παρὰ τῷ συγγραφεῖ (Πρέβεζαν)
καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα. Δρχ. 60.

**ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ**

“ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ,”

11. Ἡ εἰκόνα τῆς ἀπιστίας.

Ἡ ἀπιστία εἶναι μιὰ τρέλλα καὶ μιὰ φρενοβλάβεια. Εἶναι ἓνα φοβερὸ καὶ δυσκολογιάτρευτο πάθος τῆς ψυχῆς. Καὶ σὰν τέτοιο καταβασανίζει αὐτὸν ποῦ θὰ τὸν κυριέψη καὶ τοῦ γίνε-
ται αἰτία πολλῶν συμφορῶν. Καὶ γίνεται μάλιστα βλαβερή, ὄχι μονάχα σ’ αὐτὸν ποῦ τὴν ἔχει, ἀλλὰ καὶ σ’ ὄλο τὸ περίγυ-
ρό του.

Καὶ πρῶτα πρῶτα ἡ ἀπιστία ἀρνιέται τὸν Θεό· ἀρνιέται στὴν κτίση, τὸν κτίστη τῆς· ἀρνιέται τὴν πρόνοιάν του, τὴν σοφίαν του, τὴν ἀγαθότητά του καὶ γενικὰ ὅλες τὶς θεῖες τοῦ ἰδιότητες. Αὐτὴ διδάσκει στοὺς ὀπαδοὺς τῆς τὸ ψέμμα καὶ τοὺς φλυαρεῖ ψεύτικες κι’ ἀσύστατες θεωρίες γιὰ τὴν ἀρχὴ καὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου. Καὶ σὰν τὴν παλιά Πυθίαν ἀποφαίνεται κι’ αὐτὴ «ἀπὸ τρίποδος», πῶς ὁ κόσμος καὶ ἡ δημιουργία εἶναι ἔργο τύχης, καὶ πῶς ἡ συντήρησή τους εἶναι αὐτόματη, κι’ ἀποτελεσματὸς χωρὶς αἰτία, καὶ συνέπεια τυχαίων συνδυασμῶν. Ἰσχυρίζεται ἀκόμα, πῶς ὄλος ὁ λαμπρότατος διάκοσμος εἶναι αὐτόματος κι’ ὀφείλεται στὴν ἐξέλιξη· ἡ δὲ ἀρμονία, ἡ χάρις καὶ ἡ ὁμορφία τῆς Πλάσης εἶναι στοιχεῖα καὶ ιδιώματα τῶν φυσικῶν νόμων. Ἡ ἀπιστία ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν Θεό, ποῦ τὸν ἀρνιέται, τὰ θεῖα του ιδιώματα καὶ τ’ ἀποδίδει στὴν ἄψυχη κι’ ἄνεργη ὕλη, στὴν ὁποῖαν ἀναγνωρίζει καὶ δημιουργικὴ δύναμη. Μὲ τὴν ἀπόλυτη δὲ ἀσυδοσία ποῦ τὴν χαρακτηρίζει, τὴν ἀνακηρύσσει κι’ ὡς τὴν μοναδικὴ αἰτία κάθε αἰτιατοῦ καὶ τὴν θεοποιεῖ· κι’ αὐτό, γιὰ ν’ ἀρνηθῆ τὴν ὕπαρξην ἑνὸς ὑπέρ-
τατου ὄντος, ἑνὸς ἀνώτατου δημιουργικοῦ πνεύματος, ποῦ προνοεῖ καὶ συνέχει τὰ σύμπαντα.

Τὸ ὄντως ὄν, εἶναι γιὰ τὴν ἀπιστία ἡ ὕλη· τὸ δὲ πνεῦμα εἶναι ἀνύπαρκτο. Εἶναι τὸ μὴ ὄν. Καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα εἶναι καὶ τὰ δυὸ ἐγωϊστικὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐπινοήματα, γιὰ νὰ κολακεύῃ τὴν ματαιοδοξίαν του. Ἀρνιέται τὴν πνευματικὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν κατεβάζει ἀπὸ τὴν περιωπὴν κι’ ἀπὸ τὸν θρόνον, ποῦ τὸν ἔστησεν ἡ δύναμη καὶ ἡ εὐεργεσία τοῦ Δημιουργοῦ, καὶ τὸν βάζει στὴν ἴδιαν μοῖραν μὲ τὰ χωρὶς λό-
γιαση καὶ νοῦ κτήνη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα βρῖσκει πῶς κατάγεται ἐξελικτικὰ ἡ εὐγενικὴ του ὑπόστασις. Κι’ ἐπαληθεύει, ἔτσι, τὰ λόγια τοῦ θεοῦ ψαλμωδοῦ, πῶς «ὁ ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ

συνήκε, παρὰ συνεβλήθη κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὠμοιώθη αὐτοῖς».

Ἡ ἀπιστία ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν κόσμον τὴν πίστην, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην, πού εἶναι οἱ ζωηφόρες πηγές τῆς πραγματικῆς τοῦ ἀνθρώπου εὐδαιμονίας· ἀποδιώχνει ἀπὸ τὸν κόσμον τὴν θεῖα δικαιοσύνη· κι' ἀρνιέται τὴν θεῖα πρόνοια κι' ἀντίληψη.

Ἡ ἀπιστία, ἐνῶ παραδέχεται πὼς κυβερνιέται ἡ Πλάση ἀπὸ νόμους, ἀρνιέται τὸν νομοθέτη τους. Κι' ἐνῶ ὑπόσχεται κι' ἀναλαβαίνει νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον σὲ μιὰ φανταστικὴ εὐτυχία, τὸν παρατᾶ μόνο κι' ἔρημον κι' ἀβοήθητον μεσοστρατῆς, στὴν κοιλάδα αὐτῆ τοῦ κλαυθμῶνα, μακριὰ ἀπὸ κάθε οὐράνιο ἀγαθόν. Τὸν ἀφήνει, χωρὶς τὴν θεῖα παρηγορία, ἀνήμπορο καὶ χωρὶς δύναμη ψυχικὴ· ἀπογυμνωμένον ἀπὸ κάθε ἠθικὴ ἀρετὴ καὶ χωρὶς τὴν πίστην, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην, πού εἶναι τὰ μοναδικὰ μας ὄπλα κι' ἐφόδια στὴν γήϊνην αὐτὴ πορεία μας.

Ἡ ἀπιστία καταδικάζει τὸν δυστυχισμένον ἄνθρωπον στὴν ἀπώλεια, καὶ τὸν ἀφήνει ἔρμαιο τῶν συμφορῶν τοῦ βίου. Καὶ σὰν Ἐρινύα φοβερὴ κι' ἀδυσώπητη καταβασανίζει αὐτὸν πού σκλαβώνει καὶ περπατεῖ παράπλευρά του, σ' ὅλο τὸ δύσκολο δρόμο τῆς ζωῆς. Ἡ ἀπιστία στεριεῦει τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἀγάπην· κι' ἔτσι τὸν ἀποξενώνει ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων καὶ κάνει ἀδιάφορος γι' αὐτὸν καὶ τοὺς φίλους του καὶ τοὺς ἰδικούς του καὶ τὰ συγγενικά του πρόσωπα. Ἡ ἀπιστία τέλος ἀφαιρεῖ τὴν ἐλπίδα γιὰ ἕνα καλύτερον μέλλον κι' ἐμπνέει στὸν ἄνθρωπον τὴν ἀπόγνωση.

Ἔ, εἶναι φοβερῶτατο πρᾶγμα ἡ ἀπιστία· κι' ἀπ' ὅλα τὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου αὐτὴ εἶναι τὸ χειρότερον.

12. Εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου, πού φοβᾶται τὸν Θεὸ καὶ πραγματοποιεῖ τὸ θέλημά του.

Ἡ πρώτιστη ἀρετὴ εἶναι, τὸ νὰ ξέρη κανεὶς τὰ καθήκοντά του πρὸς τὸν Θεόν, καὶ νὰ τὰ ἐκτελῇ. Αὐτὸς πού εἶναι στολισμένος μὲ τὴν ἀρετὴ αὐτὴν, δέχεται πὼς ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Δημιουργὸς καὶ ὁ Πλάστης καὶ ποιητὴς ὅλου τοῦ Σύμπαντος. Αἰσθάνεται πὼς ἐπλάσθηκε γι' αὐτό· καὶ πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ ὁ λόγος πού ἐδημιουργήθηκε λογικὸ κι' αὐτεξούσιο πλάσμα. Μιὰ φωνὴ ἐσωτερικὴ κι' ἐνδόμυχη τὸν προτρέπει νὰ ὑμολογήῃ καὶ νὰ δοξολογήῃ τὴν Θεότητα· κι' αἰσθάνεται τὴν ψυχὴν του νὰ ἔλκεται πρὸς τὸ θεῖον· κι' ἕνα συναίσθημα λατρείας κι' ἀγάπης πρὸς αὐτό νὰ φτερώνη μέσα στὴν καρδιά του. Τὸ πνεῦμά του, ἀθέλητά του κι' ὀρμέμφυτα φέρεται σ' αὐτό· κι' αἰσθάνεται ἀγαλ-

λίαση νὰ μελετᾷ καὶ νὰ ἐξετάζη τὰ ὑπερθαύμαστα ἔργα του. Μιὰ μυστικὴ φωνή, ποὺ σιγοφιθυρίζει μουσικὰ στ' αὐτιὰ τῆς ψυχῆς του τοῦ λείει, πὼς γι' αὐτὸ πλάσθηκε καὶ πὼς γι' αὐτὸ ἦλθεν ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία στὸν κόσμον καὶ πῆρε ζωὴ καὶ ὑπόστασι. Προορισμὸς του, εἶναι νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεό, νὰ ἐξομοιωθῆ πρὸς αὐτόν, καὶ νὰ τὸν ὑμῆ καὶ νὰ τὸν δοξολογῆ, σὲ κάθε περίστασι. Αἰσθάνεται, πὼς ὅταν παραμελῆ τὸ χρέος του αὐτό, παρεκκλίνει ἀπὸ τὸν προορισμὸν του, καὶ ξεφεύγει ἀπὸ τὴν γραμμὴ τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς δικαιοσύνης ποὺ τοῦ χάραχθηκε. Ἔχει τὴν συναίσθησι, πὼς πρέπει νὰ συνταύτισῃ τὴ βούλησίν του μὲ τὸ θεῖο θέλημα, γιὰτὶ μόνο στὴ συντάυτισιν αὐτὴν αἰσθάνεται ἐλεύθερον τὸν ἑαυτὸν του καὶ κυρίαρχον τῆς ὑποδουλωμένης Πλάσης. Καὶ ἀποφεύγει μ' ὄλην τὴν δύναμιν τὴν παράλειψιν τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν χρέους του, ποὺ ἢ ἄπειρη ἀγαθότητά του τὸν ἔχει γεμίσει ἀπὸ χάρισμα καὶ ἀπὸ δωρεές.

Αὐτὸς ποὺ γνωρίζει τὸν Θεό, ὁμολογεῖ τὶς πολύτροπες καὶ χιλιόμορφες ἀποκαλύψεις, ποὺ ἐγένηκαν γιὰ νὰ τὸν διδάσκουν καὶ νὰ τὸν ποδηγετοῦνε στὴ σωτηρία του· καθὼς κι' αὐτές, ποὺ ἀπὸ τῆς καταβολῆς τοῦ κόσμου ἐπραγματοποιήθηκαν, μὲ τὴν εὐδοκίαν τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὸν φωτισμὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ποὺ βεβαιώνονται καὶ μαρτυροῦνται ἀπὸ τὴν ἱστορίαν· καὶ δοξάζει κι' εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν.

Αὐτὸς ποὺ γνωρίζει τὸν Θεόν, ὁμολογεῖ τὴν θεῖαν ἀποκάλυψιν, ποὺ ἐγένηκε καὶ μᾶς φανερώθηκε μὲ τὸν μονογενῆ τοῦ Υἱοῦ, γιὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Ὁμολογεῖ πὼς μὲ τὴν θεῖαν αὐτὴ ἐνσάρκωσιν τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐπεφοίτησε στὸν Κόσμον τὸ Πανάγιον Πνεῦμα, κι' ὅτι χάρις στὴν ἐπιφάνειάν του αὐτὴν, ἐλευθερώθηκε ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Σατανᾶ. Κι' ὅτι μὲ τὴν θυσίαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἰρήνευσεν ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν Θεόν, καὶ γίνεται κληρονόμος τῶν οὐράνιων ἀγαθῶν. Ὁμολογεῖ ἀκόμη, πὼς ἐκεῖνος ποὺ ἀθετεῖ τὴν ὁμολογίαν αὐτὴν στερεΐται τῆς θεῖας Χάρης, δουλεύει στὸ πονηρὸν καὶ στὸ κακόν, κι' ὅτι ἀποκλείεται νὰ σωθῆ. Ἐκεῖνος ποὺ γνωρίζει τὸν Θεόν, δὲν παραλείπει ποτέ του νὰ μεγαλύνῃ καὶ νὰ ὑμνολογᾷ τὶς θεῖες του αὐτὲς ιδιότητες. Ὑμνολογᾷ τὴν ἀβυθομέτρητον σοφίαν του, ποῦναι διάχυτη καὶ σκορπισμένη σ' ὅλα του τὰ δημιουργήματα. Ψάλλει αἶνους κι' εὐλογίας στὴ σύνεσίν του καὶ τὴν παντογνωσίαν του, στὴν πρόνοιάν του, στὴν ἀγαθότητά του, στὴν ἀγιότητά του καὶ στὴν δικαιοσύνην του. Καὶ τὸν εὐχαριστεῖ, μὲ ὕμνους καὶ μὲ ψαλμωδίας γιὰ τὴν θεῖαν του ἀγάπην, ποὺ τὸν σέρνει σὰν μαγνήτης κοντὰ Του, ποὺ μᾶς εἶναι ἀσταμάτητη πηγὴ κι' ἀνάβρα καλωσύνης κι' ἀγάπης.

Αὐτὸς ποὺ παραθεωρεῖ καὶ ποὺ παραλείπει τὴν ὁμολογίαν αὐτὴν, ἀρνιέται ἕνα καθῆκον ποὺ τοῦ τὸ ἐπιβάλλει ἡ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸ θεῖον, καὶ φανερώνει μ' αὐτό του τὸν τρόπο, μιὰ ψυχὴν ἀχάριστη. Αὐτός, ποὺ δὲν εὐλογεῖ τὸν Θεὸ καθημερινά, ἀρνιέται τὶς ἀμέτρητες εὐεργεσίες ποὺ τοῦ παρέχει ἀδιάλειπτα καὶ κάθε στιγμή καὶ ὥρα. Αὐτὸς ποὺ εὐγνωμονεῖ τὸν Θεόν, ἐκτελεῖ τὰ θρησκευτικὰ του χρέη, πιστεύει μ' ὅλη του τὴν ψυχὴ, ἐλπίζει ἀδίστακτα στὸ Θεό, κι' ἀγαπᾷ, μ' ὅλη του τὴν καρδιά καὶ μ' ὅλο του τὸ λογισμό, καὶ τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀδελφούς συνανθρώπους του.

Αὐτὸς ποὺ ἐκτελεῖ τὰ καθήκοντά του στὸ Θεό, τοῦ προσφέρει ἀδιάκοπα λατρεία κι' ἀναίμακτες θυσίες, καὶ τοῦ ἀφιερώνει τὴν καρδιά του, σὰν ἀληθινὴ καὶ πνευματικὴ λατρεία. Ζητᾷ νὰ γίνῃ «εἰκόνα» Θεοῦ. Ἐπιδιώκει τὴν τελείωσή του καὶ φυλάγει τὸν ἑαυτό του ἀγνὸ κι' ὀλοκάθαρο ἀπὸ κάθε μολυσμό, ποὺ μπορεῖ νὰ μολύνη τὴν καρδιά του καὶ τὸν λογισμό του. Αὐτὸς ποὺ ἐκπληροῖ τὸ καθῆκον του στὸ Θεό, ζητᾷ νὰ βασιλεύῃ ἐπάνω στὴ γῆ ἢ εἰρήνη του κι' ἀγωνίζεται ν' ἀποκατασταθῇ ἡ βασιλεία του στὸν κόσμον μας αὐτό, ὅπως γίνεται καὶ στὸν οὐρανό· καὶ νὰ δοξάζεται τὸ πανάγιον ὄνομά του καὶ νὰ πραγματοποιηῖται τὸ θέλημά του.

Αὐτὸς ποὺ γνωρίζει τὸν Θεό, αἰσθάνεται χρέος νὰ τοῦ ἀδείαση τὴν καρδιά του, νὰ τοῦ σκορπίσῃ τὴν ἀγάπη του καὶ νὰ τοῦ ἐξομολογηθῇ τὰ κρίματά του. Τὰ χεῖλη του καὶ ἡ γλῶσσά του ὑμνοῦνε τὸ μεγαλεῖό του· δοξάζουνε τ' ἀπειροτέλεια ἰδιώματά του καὶ μεγαλύνουνε τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν δόξα τῆς θείας του Φύσης.

Αὐτὸς ποὺ γνωρίζει τὸν Θεό, θεωρεῖ χρέος του ἐπιβεβλημένο, νὰ μὴν ζῆ γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ γιὰ τὴν δόξα τοῦ θεοῦ.

13. Εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου ποὺ δὲν γνωρίζει τὸν Θεὸ καὶ παρακούει τὸ θεῖό του θέλημα.

Αὐτὸς ποὺ δὲν γνωρίζει τὸν Θεὸ εἶναι ἄμναλος, καὶ τὸ φῶς τῆς ἀλήθειας δὲν τοῦ ἔχει διαλύσει τὰ σκοτάδια τοῦ νοῦ του. Ἡ σοφία καὶ ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ, ἡ θεϊότητά του κι' ἡ ἀγαθότητά του, ποὺ εἶναι διάχυτες σ' ὅλη τὴν δημιουργία καὶ ὀλοφάνερες στὰ ἔργα του - γι' αὐτοὺς βέβαια ποὺ ἔχουνε μάτια νὰ βλέπουνε κι' αὐτιά ν' ἀκοῦνε - μονάχα σ' αὐτὸν ποὺ δὲν ἐγνώρισε τὸν Θεὸ εἶναι ἀθέατες κι' ἀόρατες κι' ἀκατανόητες. Ἀρνιέται τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἔχει ταξινομήσει κι' ἔχει διακοσμήσει τὰ πάντα, καὶ δὲν ἀναγνωρίζει τὴν παντοδυναμία του. Ἀπαρνιέται τὶς θεῖές του ιδιότητες, ποὺ ἀποκαλύ-

πτουνε τὸν θεῖο δημιουργὸ στὰ ἔργα του, καὶ θεωρεῖ τὴν ἐμφάνισή τους σὰν ἀποτελέσματα νόμων τῆς Φύσης, πού αὐτὴ στερεῖται ἀπὸ λογικὸ. Κι' ἐνῶ ἰσχυρίζεται πὼς εἶναι σοφός, φανερώνεται μωρός, ἀνόητος, κι' ἐπιπόλαιος στὴ σκέψη του, γιατί ἡ ἀσύνητη καρδιά του εἶναι βυθισμένη στὸ σκοτάδι. Παραλλάζει τὴν δόξα καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀθάνατου Θεοῦ, μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ φθαρτοῦ καὶ περαστικοῦ ἀνθρώπου· καὶ λατρεύει τὰ κτίσματα ἀντὶ γιὰ τὸν κτίστη τους. Κι' ἔτσι, ὅπως μένει ἀφώτιστος ὁ λογισμὸς του καὶ χωρὶς τὴν ἐπίγνωση τοῦ Θεοῦ, τὸν παραδίνει σ' ἀστοχασιῆς καὶ σ' ἐπιπολαιότητες, καὶ κάνει πράγματα μωρὰ καὶ ἀσύνητα.

Αὐτὸς πού δὲν ἐγνώρισε τὸν Θεὸ μοιάζει μὲ ἀσκι γεμάτο ἀδικία, πονηρία, κακία καὶ πλεονεξία· τὸν κυριεῖ ὁ φθόνος· εἶναι φιλόνομος καὶ δόλιος καὶ κακόψυχος καὶ κακοήθης· εἶναι κατάλαλος, συκοφάντης, βωμολόχος, βλάστημος καὶ ἀλαζόνας. Εἶναι θεομίσητος· καὶ πάντα τὸ κακὸ ἔχει στὸ νοῦ του· ἀσεβεῖ πρὸς τὰ γονικά του· καὶ εἶναι ἀνέμυαλος, ἀσυγκράτητος, ἄστοργος, ἄφιλος κι' ἀνελεήμονας. Ἔχει ψυχὴν ἀγενέστατη· εἶναι ἀναίσθητος κι' ἀσυνείδητος, καὶ δὲν ἔχει καμμιά καλωσύνη μέσα του. Τὸ πνεῦμά του εἶναι δοσμένο ὀλόκληρο στὴν ἀπόλαυση τῆς ὕλης καὶ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, πού εἶναι ἡ μοναδική του ἀπασχόληση· κι' ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸ δὲν βλέπει τίποτε ἄλλο. Τὴν ὕλη λαχταρᾷ, κι' αὐτὴ εἶναι τὸ ἴνδαμά του καὶ ἡ λατρεία του. «Ἀνθρώπος ὢν τιμῇ, οὐ συνῆκε, παρασυμβλήθη κτήνησι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς». Ἡ πονηρὴ του θέληση εἶναι ὁ νόμος πού κυβερνᾷ τὶς ἐνέργειές του· κι' ἀρνίεται κάθε ἄλλο νόμο, πού δὲν συνεργεῖ στὶς ἐπιθυμίες του καὶ στὶς ὁρμές του.

Αὐτὸς πού δὲν ἐγνώρισε τὸν Θεό, εἶναι ὁ δυστυχέστερος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ζῆ δυστυχισμένος κι' ἀποθαίνει ἀπελπισμένος. Κι' ὁ τάφος εἶναι τὸ παντοτεινὸ του φόβητρο.

14. Εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου, πού ὁ Θεὸς εἶναι ὁ πλοῦτός του.

Εἶναι χαρὰ τῶν ματιῶν ἡ εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου πού θησαυρίζει μέσα του τὸν Θεό· γιατί τὴν ἔχει ζωγραφίσει, μὲ τ' ἁγιασμένο της χέρι, ἡ θεία Χάρη. Κι' ὅλες οἱ ἀρετὲς μαζί, ἔχουνε χαράξει, τὴν ἀσύγκριτην ὁμορφιά τους ἐπάνω της, μὲ καλλιτεχνικώτατες γραμμές. Ἀλήθεια! Πόσον ὠραία εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου, πού θησαυρίζει μέσα του τὸν Θεό! Αὐτὸς πού τὴν βλέπει, αἰσθάνεται νὰ κυριεύῃ τὴν ψυχὴ του μὲ μυστικὴ γοητεία, πού σέρνει πάντα τὴν ψυχὴ του πρὸς τὴν εἰκόνα. Ἡ ὁμορ-

φιά της αίχμαλωτίζει την ψυχή του, και τὸ μεγαλειό της τοῦ ἐπιβάλλει τὸν σεβασμό.

Αὐτὸς ποὺ πλουτίζει στὸ Θεό, ντύνεται μ' ἓνα κάλλος ἀμάραντο κι' ἀναλλοίωτο· και ἡ ὁμορφιά του μένει ἀγέραστη και παντοτεινή. Κι' αὐτός, κι' ὅταν μιλῆ γοητεύει, κι' ὅταν σωμαίνη διδάσκει, κι' ὅταν συμβουλευῆ πείθει, κι' ὅταν ἐλέγχει διορθώνει, κι' ὅταν κἀνὴ κήρυγμα ἀκούγεται ἀπὸ ὅλους εὐχάριστα, κι' ὅπου βρεθῆ κι' ὅπου σταθῆ εἶναι σεβαστὸς κι' ἀξιαγάπητος σ' ὅλους.

Αὐτὸς ποὺ πλουτίζει στὸ Θεό, γίνεται ὁ λύχνος τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ φωτίζει αὐτοὺς ποὺ χαίρονται στὸ φῶς του. Γίνεται ἡ ζύμη τῆς θείας Χάρης, ποὺ ζυμώνει ὅλο τὸ ζυμωτὸ ποὺ ἔρχεται σ' ἐπαφή μαζί της. Γίνεται τὸ ἀλάτι τοῦ θείου Εὐαγγελίου, ποὺ πρόκειται ν' ἀλατίση και νὰ διατηρήσῃ ὅλη τὴν γῆ.

Αὐτὸς ποὺ πλουτίζει στὸ Θεό, ἀπαρνιέται τὸν ἑαυτό του και ἀκολουθεῖ τὸν Χριστό. Σηκώνει πρόθυμα τὸν σταυρό του και σταυρώνει ἐπάνω του τὶς ἐπιθυμίες του και τὰ πάθη του. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τοῦ πληγώνει τὴν καρδιά του· κι' ὁ θεὸς του νόμος γίνεται ὁ παντοτεινὸς του στοχασμὸς και μελέτη του. Εἶναι ἀφοσιωμένος ὀλοκληρωτικὰ στὸ Θεό· και τὸν λατρεύει «ἐξ ὅλης ψυχῆς, ἐξ ὅλης καρδίας, ἐξ ὅλης ἰσχύος και ἐξ ὅλης διανοίας αὐτοῦ». Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου τοῦ δίνει, σὲ κάθε στιγμή και σὲ κάθε ὥρα, ἀφορμὲς γιὰ νὰ ὑμνολογῆ τὸν θεὸ της δημιουργό· γιατί βρίσκει σ' αὐτὴν τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, χαραγμένη ἀπὸ τὸ θεὸ του δάκτυλο. Ἀνακαλύπτει σ' αὐτὴ τὴν δημιουργικὴ θεία του σοφία, τὴ θεία του δύναμη ποὺ συνέχει και συγκρατεῖ τὰ πάντα, τὴν θεία του ἀγαθότητα, ποὺ εἶναι διάχυτη και διασκορπισμένη παντοῦ, τὴν θεία του δικαιοσύνη νὰ ἐπικρατῆ παντοῦ, και τὸν θεὸν του νοῦ νὰ κυβερνᾷ και νὰ ἐφορεύῃ τὰ πάντα.

Αὐτὸς ποὺ πλουτίζει στὸ Θεό, τὸν βρίσκει παντοῦ. Τὸ πνευμά του, σὰν ἀνάλαφρο φτερό, ποὺ τὸ συνεπαίρνει, σὰν γλυκοφύσητο ἀγέρι, ἡ θεία Χάρη, τὸν σηκώνει ψηλὰ πρὸς τὰ γαλάζια ὕψη· και τρέχει νὰ συναντήσῃ τὸν Θεό, τὸν Ποιητὴ του και Πλάστη του. Ἡ καρδιά του γίνεται Παράδεισος, και φυτρώνει και μυροβολοῦνε στὰ βάρη του, σὲ μιὰν ἀνοιξη παντοτεινή, ὅλα τ' ἄνθη τῶν Χαρίτων. Και ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεό και πρὸς τὸν «πλησίον του», ποὺ ἀναβλύζει, σὰν ἀνάβρα μ' ὀλόδροσο νερὸ, ἀπὸ τὴν καρδιά του, ἐκδηλώνεται σὲ λογῆς λογῆς εὐεργεσίες κι' ἀγαθοεργίες.

Αὐτὸς ποὺ πλουτίζει στὸ Θεό, δὲν ζῆ γιὰ τὸν ἑαυτό του,

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ

Ἡ Ἑλληνική Ἐκκλησία πάντα ἔνωσε τὸ ἔθνος, ποτὲ δὲν τὸ δίχασε καὶ ποτὲ δὲν ζήτησε νὰ ὑποταχθῆ ὁ λαὸς σ' αὐτήν. Μποροῦμε ἀδίστακτα νὰ ὑπερηφανευόμαστε γιατί δέκα κορυφές τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, δέκα πατριάρχες Κων/πόλεως ἔδωσαν τῇ ζωῇ τους ὑπέρτατη προσφορά στὸν ἀγῶνα τῆς Ἐθνικῆς λευτεριάς καὶ μαζί μαύτους δεκάδες χιλιάδες ἄλλοι κληρικοί, σεπτὰ σφάγια τοῦ μαινόμενου τυράννου. Νὰ ἡ ὀλοκληρωτικὴ συνύφανση θρησκείας καὶ πατρίδας. «Νὰ γιατί ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάσταση εἶναι ἀγιασμένη, εἶναι ἡ πιὸ πνευματικὴ ἐπανάσταση ποὺ ἔγινε στὸ κόσμο.» Ἐχει μιὰν ἀγιασμένη πνοὴ τοῦτος ὁ ἀγῶνας. Πολλοὶ ἄρματωλοὶ ζούσανε στὰ βουνὰ σὰ θηρία, μὲ τ' ἄρματα στὰ χέρια μέρα νύχτα, θρεμμένοι μὲ τὶς ἱστορίες τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῆς ἁγίας Σοφίας, ἔχοντας γιὰ φυλαχτὸ τῇ Παναγία, μὴ παρατώντας τῇ προσευχῇ, πιστεύοντας πῶς ὁ Χριστὸς ἦταν μαζί τους καὶ τοὺς βοηθοῦσε στὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν ἀπίστων». Τὶς φωτογραφίες τῶν καπεταναίων ποὺ σκοτώνονταν γιὰ τῇ λευτερίᾳ συνηθίζανε νὰ τὶς βάζουν στὶς ἐκκλησίες. Τοὺς σκοτώνανε οἱ Τούρκοι, ὄχι μόνο γιατί ἦταν Ἕλληνες ἀλλὰ γιατί ἦταν καὶ χριστιανοί. Νὰ γιατί ἡ δική μας

παρὰ ζῆ γιὰ τὸν «πλησίον του». Φροντίδα του εἶναι τὸ καλὸ, κι' ἔγνοιά του, τὸ νὰ δίνη τῇ χαρὰ σ' ἄλλους. Εἶναι λυτρωμένος ἀπὸ πάθη· κι' ἐπιθυμία του εἶναι, κάθε τι ποὺ εἶναι εὐάρεστο στὸ Θεό, καὶ τὸ ἀγαθὸ καὶ τὸ τέλειο, καὶ γι' αὐτὰ διαρκῶς ἀγωνίζεται πρόθυμα. Ἡμέρα καὶ νύχτα δὲν σταματᾷ ὁ νοῦς του νὰ μελετᾷ τὴν σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ καρδιά του τὸν ὑμνεῖ καὶ τὸν εὐλογεῖ. Καὶ ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς εἶναι ζωγραφισμένη σὰν μιὰ γλυκύτατη χάρη στὴν ὄψη του· κι' ἐκδηλώνεται, σὲ κάθε περίσταση, σὰν ἓνα ἄπειρης τρυφερότητας καὶ λεπτότητας συναίσθημα.

Αὐτὸς ποὺ πλουτίζει στὸ Θεό, ὁμοιώνεται μὲ τὴν θεία του φύση, καὶ γίνεται ἀληθινὴ τῆς εἰκόνα. Μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει συνείδηση τῆς ἀποστολῆς του καὶ πολιτεύεται σύμφωνα μὲ τὴν θεία του κλήση. Μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ποὺ κατακτᾷ τὸν πλοῦτο τῆς θείας Χάρης. Μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ κερδίζει τὸν ἀρραβῶνα τῆς μελλοντικῆς αἰώνιας δόξας. Μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος· γιατί ὁ Κύριός μας τοῦ ἔχει ἐτοιμάσει τὴν κληρονομία τῆς ἐπουράνιας βασιλείας του.

(Συνεχίζεται)

ΘΕΟΔΟΣΗΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ἡ ἐπανάσταση δὲν εἶναι σὰν τὶς ἄλλες. «Γιατὶ δὲν σταθῆκανε μόνον ὕλικές οἱ αἰτίες ποὺ τὴν ξέσπασαν, ἀλλὰ καὶ πνευματικές, ποὺ εἶναι τὰ ἰδανικά. Ἐκεῖνο ποὺ ἔσπρωξε τοὺς Ἕλληνας νὰ ξεσηκωθοῦνε κατ' ἀπάνω στὸ τουρκομάνι δὲν ἦταν μονάχα ἡ στέρηση κι' ἡ κακοπάθηση τοῦ κορμιοῦ. Ἡ λευτεριά ποὺ ποθοῦσαν δὲν ἦταν ἐκείνη ποὺ ποθοῦν ὅλοι οἱ ἐπαναστάτες, ἀλλὰ γιὰ νὰ φυλάξουν τὸ ἰδανικὸ τους, τὴν ἀγιασμένη πίστη τους. Ἐκεῖνες οἱ ἀπλές ψυχές ποὺ ζούσανε στὰ βουνὰ καὶ στὰ ρημοτόπια, μ' ὅλο ποὺ ἦταν ἀγράμματα, ἦταν διδαγμένες ἀπ' τοὺς πατεράδες τους τὴ πίστη στὴ πατρίδα καὶ τὸ Χριστό. Ἦταν σὰν τὰ ἀγὰ ἀγριολούλουδα ποὺ φυτρώνουν πάνω στὶς καθαρὲς βασανισμένες βραχόπετρες, ποὺ τὶς δέρνει ὁ πόνος μὰ ποὺ φεγγοβολᾶνε σὰν διαμάντια ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ ποὺ ξεπλένονται μὲ τὴ καθαρὴ βροχούλα. 500 χρόνια πόνεσε τούτη ἡ δυστυχισμένη φυλὴ κι' ὅποιος πονᾷ ἔχει ἀνθρωπιὰ καὶ πίστη καὶ βάθος καὶ περιεχόμενο, γιατί ὁ πόνος εἶναι ἓνα πρᾶμα πιὸ βαθύ κι' ἀπ' τὴ δόξα κι' ἀπ' τὴ χαρὰ κι' ἀπὸ κάθειν». Τὰ ἔθνη ποὺ μὲ πρωτοπόρο τὸ κλῆρο τους ξαγοράζουνε κάθε ὥρα τῆς ζωῆς τους μὲ αἷμα καὶ ἀγωνία, πλουτίζονται μὲ πνευματικές χαρές, ποὺ δὲν τὶς γνωρίζουνε οἱ καλοπερασμένοι λαοί, γιατί ἡ καλοπέραση κάνει χονδροειδῆ τὸν μέσα ἀνθρωπο. «Ὁ πόνος ὁμως κατεργάζεται τοὺς λαοὺς καὶ τοὺς καθαρίζει ὅπως καθαρίζεται τὸ χρυσάφι μὲ φωτιά μέσα στὸ χωνευτήρι. Γι' αὐτὸ στολίστηκε αὐτὸ τὸ γένος μὲ κάποια ἀμάραντα ἄνθη, μὲ τὴ στολὴ τῆς ἀφθαρσίας, ποὺ δὲν ἀξιωθῆκανε οἱ μεγάλοι λαοὶ τῆς γῆς. Ποιὸ ἀπ' τὰ εὐτυχισμένα καὶ καλοπερασμένα ἔθνη, ποὺ ἐξουσίασανε τὸ κόσμον, ἔκλεισε τὰ ἰδανικά του, τὴν ἐλπίδα, τὸ πόνον, τὴ πίκρα, τὸ εἶναι του ὅλο μέσα σὲ δυὸ λέξεις; ὁ καὶμὸς τους συμπυκνώθηκε μέσα στὸ λευτεριά ἢ θάνατος. Αὐτὸ φώναξαν κι' ἡ φωνὴ τους ἦταν σὰν ἀστροπελέκι καὶ χτυποῦσε σὰν φωτιά τους δυνατοὺς τῆς γῆς, ποὺ ἦταν χοντροπετσιασμένοι ἀπ' τὴν ἀναισθησία τῆς καλοπέρασης». Λευτεριά ἢ θάνατος; κι' ἦταν οἱ δυὸ αὐτὲς λέξεις ἑνὸς φλογισμένου καταρράχτης πύρινης λάβας, ποὺ κυλοῦσε στῆς ἀνήκουστης θλίψης τῆ τρίσβαθῆ σιωπῆ κι' ἔφερε τὸ ρόδινο ἀντιφέγγισμα στους ἑλληνικοὺς ὀρίζοντες. Μέσα σ' αὐτὲς τὶς δύο λέξεις ἔκλεισαν τὸ φλογισμένο κι' ἀξειδίφαστο καὶμὸ τους γιὰ τὴ λευτεριά, ποὺ σὰν τὸν μεταξοσκώληκα ἔτρωγε τὰ φύλλα τῆς καρδιάς τους, τοὺς χτύπους τῆς ὁποίας δὲν μπόρεσαν νὰ δαμάσουν, τοὺς χτύπους ποὺ σὰν κερανοὶ ἀχολογοῦσαν στὰ ρέματα, στὰ βουνὰ καὶ οἱ ἀντίλαοὶ τους κατέβηκαν στους κάμπους καὶ τὶς πολιτεῖες σὰν τὰ ποτάμια ποὺ παφλάζουν καὶ βουίζουν καὶ τραβοῦν ἀκράτητα καὶ λαίμαργα γιὰ τὴ κατάφωτη ἀπεραν-

τοσύνη τῆς λευτεριάς. Ἡ ἔμμομη καὶ ἡ πίστη σ' αὐτὲς τὶς δυὸ λέξεις, καὶ στὰ ἰδανικὰ πατρίδα καὶ θρησκεία, εἶχε τὴ δύναμη νὰ διασπάσῃ τὸ ψυχικὸ τους πυρῆνα καὶ νὰ παραγάγῃ μιὰ τεράστιαν ἠθικὴ ἐνέργεια, ἱκανὴ νὰ σπάσῃ τὸν ἀσύντριφτο βρωμερὸ κλοιό, νὰ διασπάσῃ τὰ φράγματα τῆς λογικῆς καὶ νὰ ξεπεράσῃ τὰ ὕψη τῆς ἠθικῆς τελειότητος, μὲ μιὰ πράξη ποὺ καταξίωνε τὴν ἱστορικὴ τους μοῖρα. Μὲ τὴν ἀκλόνητη κι' ἀσάλευτη πίστη κλήρου καὶ λαοῦ ὀλοκληρώθηκε ἡ μεγάλη στιγμὴ, ἡ μεγαλύτερη στιγμὴ τῆς Ἑλλάδας, ποὺ μιὰ δράκα καστροπολεμηῆτες ποὺ ἄοπλοι μὰ ἀρματωμένοι μὲ τὴ πίστη ἐδημιούργησαν μιὰ κοσμογονικὴ στιγμὴ ἀπὸ κείνες ποὺ ἀναταράζουν ὡς τὸ πυθμένα τὶς κοινωνίες καὶ τὶς ἐθνικὲς μάζες, ὅπως οἱ τρικυμίες ποὺ ἀναμοχλεύουν τὰ πέλαγα ὡς τὸ βυθό. Ἦταν μιὰ μεγάλη στιγμὴ, παιδί τοῦ πόνου καὶ τῆς καταφρόνιας, ἀπὸ κείνες ποὺ συνταράζουν ὡς τὶς φυλετικὲς τους ρίζες κάθε λαὸ ποὺ ἐκδηλώνονται μέσα του τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν βιολογικῶν γραμμῶν, ἀπὸ μιὰ μυστικὴ κεντρομόλο δύναμη, ποὺ γίνεται ὁ δυναμικὸς φορέας καὶ ἡ συνισταμένη τῶν πολλῶν συνασπισμένων θελήσεων. Ἐκείνην τῶν θελήσεων, ποὺ ἄρπαξαν τὴ σκυτάλη τῶν ἑλληνικῶν αἰῶνων καὶ ἀγωνίσθηκαν μὲ νεανικὴ ὀρμὴ ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀπέδειξαν πῶς ὁ λαὸς τῶν αἰωνίων ἐφήβων εἶναι λαὸς ἡγετικός. Ὁ μόνος λαὸς ποὺ ἀντιστρατεύτηκε τὴ λογικὴ καὶ ὀνομάστηκε ἀπ' τὴν παγκόσμια στρατηγικὴ τρελλός, γιατί ἄοπλος καὶ νηστικός ὤρμησε στοὺς πάνοπλους καὶ παραχορτασμένους. Γιατὶ πρόβαλε ἄρνηση κλήρος καὶ λαὸς νὰ ἐξισλαμισθῇ, γιατί μὲ θρησκευτικὴ ἔμμομη ἀρνήθηκε νὰ προδώσῃ τὸ Χριστὸ καὶ τὴ πατρίδα. Ἄρνησις μπροστὰ στὸ σίδηρο καὶ τὴ φωτιά καὶ τὸ τσεκούρι, ἄρνηση μπροστὰ στὴ κρεμάλα καὶ τὸ σούβλισμα καὶ τὴν ἀγχόνη. Μὰ αὐτὸ εἶναι ἄρνηση; Γιαὶ κάθε λαὸ ἴσως ναί, γιὰ τὸν ἑλληνικὸ, ποὺ σκέφτεται μὲ τὴν ἀνάποδη ἀκριβῶς λογικὴ, μὲ τὴ λογικὴ τῆς παραφορᾶς, ποὺ φέρνει τὸ μεθύσι τῶν ἰδανικῶν εἶναι θέση. Ναὶ ἡ ἄρνηση τῶν ἀδύνατων στὴ θέληση τῶν ἰσχυρῶν εἶναι θέση. Ἡ ἄρνηση τῶν σκλάβων καὶ τῶν κληρικῶν στὶς ἐπιθυμίες τῶν τυράννων εἶναι θέση. Εἶναι ἡ πρώτη θέση τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ ἡ ἄμυνα ὡς τὸ θάνατο. Εἶναι ἄρνηση ἡ στάση τοῦ Σαμουήλ, τοῦ Γρηγορίου, τοῦ Διάκου, τοῦ Παπαφλέσσα; ὄχι εἶναι θέση ποὺ καταξίωνει τὴ πιὸ ἐνάρετη ἀγαθὴ καὶ ἀκέραια ποιότητα τοῦ ἀνθρώπου. Ὅμως τὸ νόημα τῆς θυσίας τοῦ κλήρου στὶς τραγικὲς ἐθνικὲς στιγμὲς δὲν εἶναι θέμα γιὰ τὴ πέννα μου· εἶναι κρασί κι' ἄρτος. Μόνο ἄς εὐγνωμονοῦμε τὴν Ἑλληνικὴ Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς κληρικούς, σκιὲς μεγαλοδύναμες καὶ μοῖρες δαφνοφόρες, ποὺ τοποθε-

τήθηκαν με τή θυσία τους, ἀγέρωχοι τροχονόμοι στὰ σταυροδρόμια τῶν λαῶν. Φάροι τρανοὶ τῶν δουλωμένων κι' ὄδοδεΐκτες. Τὸ μελτέμι τοῦ Μαραθῶνα καὶ τῶν Θερμοπυλῶν οὐδαύλιζε τὴ καρδιά τους καὶ δόνησε τὰ στέρνα τους ἕνας μεθυστικός σεισμός, ποῦ σπασε τὶς ἀλυσίδες τοῦ τυράννου καὶ γκρέμισε τοὺς πύργους του. Ἦταν οἱ ἀλλόκοτοι κληρικοί, ποὺ εἶχαν ἐναρμονίσει τὴ καρδιά τους στὴ κλίμακα τοῦ πάθους κι' ὄχι τῆς ψυχρῆς λογικῆς. Κι' αὐτὸ τοὺς ἔκαμε νάνεβοῦν στὶς κορφές τοῦ μεγαλείου, νὰ γίνουν οἱ διαφεντευτὲς τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδας, ποὺ ὀρθοὶ στὰ μετερίζια τους χωρὶς νὰ πισωπατοῦν ποτέ, φόρεσαν τὸ φωτοστέφανο τῆ δόξας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὑψώνεται ἕνα ἰλαρὸ φῶς, ποὺ γεμίζει τὰ πλάτη τοῦρανοῦ τῆς Ἑλλάδας καὶ τοῦ κόσμου. Εἶναι οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀπέδειξαν με τὸ μεγαλεῖο τῶν θυσιῶν τους, ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι πνεῦμα, εἶναι ἰδέα, εἶναι σύμβολο, εἶναι βωμός, εἶναι φῶς, εἶναι ὁμορφιὰ ἄλλοτε γέλιο κι' ἄλλοτε δάκρυ, πότε χαμόγελο πότε λυγμός. Ἀπέδειξαν με τοὺς παλμοὺς τῆς καρδιάς τους πῶγιναν βροντὲς κι' ἀστροπελέγια, ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι πάνω ἀπ' τοὺς φυσικοὺς καὶ βιολογικοὺς νόμους ποὺ τὴ συνθέτουν, ἠθικὸν ἀξίωμα καὶ ἰδεαλιστικὴ σύλληψη, ποὺ γλυκαίνει τὸ πόνο, ὁμορφαίνει τὸ θάνατο καὶ δίνει νόημα στὴ ζωὴ.

Δὲν διστάζω νὰ πῶ ὅτι ἡ Ἑλλάδα, εἶναι ἰδέα πανανθρώπινη κι' οἱ παλμοὶ τῆς παλμοὶ τοῦ κόσμου, γιατί ὅσες φορές κινδύνεψε ἡ Ἑλλάδα, ἡ ἀνθρωπότητα ἔπεσε σ' ἐπιθανάτιο ρόγχο καὶ σειστήκαν τὰ βάρθρα τοῦ ἀνθρώπινου πολυτισμοῦ.

Σκεπτόμενοι τὶς θυσίες τοῦ κλήρου καὶ τὶς ἑκατόμβες στὸ βωμὸ τῆς Ἑλληνοχριστιανικῆς πίστεως ἀναρωτιέται κανεὶς ἂν ὑπῆρχε μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς διαλεχτοὺς ὁ ἀνθρώπινος πῆλος ἢ εἶχαν πλαστῆ στὸν οὐρανὸ ἀπ' τὸ πεντάσταγμα τοῦ αἰθέρα κι' ἔχουν αὐτὴ τὴν τελειότητα. Μὲ τὸν ἀγῶνα τους ἀνεβαίνουν στὰ ὕψη σὰν ἀλλόκοτα μετέωρα, γιὰ νὰ πάρουνε τὴ πρώτη θέση στὸ στερέωμα τῶν αἰωνίων ἀξιών. Σὰν ἄγνοι Ἕλληνες καὶ πραγματικοὶ χριστιανοὶ πρέπει ν' ἀνοιξοῦμε τὶς ψυχές μας ὅπως τὰ πέταλα τοῦ ἀγρίου κρίνου, γιὰ νὰ δεχθοῦν σιγαληνὰ στὰ κρύφια βάθη τους τὰ μύρα ἀπ' τὸ νόημα τῆς θυσίας τους. Εἶναι οἱ θεόπεμπτοι ρασοφόροι, ποὺ ρίχνουνε στὸ θυμιατὸ μπαρούτι γιὰ λιβάνι κι' ἔγιναν οἱ δαφνόσταλτες φλόγες στὶς σκλάβες νύχτες, ἐλπίδες στὸ θλιβερὸ φόντο τῆς Ἑλλάδας. Οἱ μυστικοὶ ψίθυροι καὶ μυρωμένοι ἀνασασμοὶ τῆς Ἑλλάδας, οἱ ἄγνοι στοχασμοί, οἱ βράχοι οἱ πεισματάρηδες, οἱ φουρτουνιασμένες ψυχές ποὺ δὲν βρῆκαν γλύκα κι' ἀναπαμὸ μεσ' τὴ σκλαβιά. Φύσεις ἐλεύθερες κι' ἀνυπόταχτες,

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ

ΠΩΣ ΣΩΖΕΤΑΙ Ο ΚΑΘΕΝΑΣ ΜΑΣ

Ὁ κάθε ἄνθρωπος σώζεται ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὴν συνέπειά της, τὴν αἰωνία ἀπώλεια, μὲ τὴν πίστι στὸν Χριστὸ καὶ τὰ ἀνάλογα πρὸς αὐτὴν ἔργα. Ὁ Υἱὸς καὶ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔκλινε τοὺς οὐρανοὺς καὶ κατέβηκε στὴ γῆ, φόρεσε τὴν ἀνθρώπινη σάρκα, ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος, μένοντας καὶ τέλειος Θεός, σταυρώθηκε γιὰ μᾶς, ἀναστήθηκε καὶ τέλος ἀναλήφθηκε, ὅπως ὁμολογοῦμε στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως. Μὲ τὴν ἐνανθρώπησί του, τὴ θυσία του καὶ τὴν ἔνδοξο ἐκ νεκρῶν ἔγερσί του, μᾶς ἀνοίξε τὴν κλειστή μετὰ τὴν παρακοὴ θύρα τοῦ παραδείσου. Ὅποιος τὸν πιστεύει ἔτσι καὶ συμμορφώνεται ἔμπρακτα μὲ ὅσα διδάσκει τὸ ἅγιο Εὐαγγέλιο, μεταβαίνει ἀπὸ τὸν θάνατο στὴ ζωὴ, γίνεται πολίτης τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Αὐτὴ ἡ πραγματικότητα εἶναι ὑπόθεσις τοῦ Χριστοῦ καὶ κάθε ψυχῆς, ποὺ τοῦ προσφέρει τὸν ἑαυτὸ της, ἀλλὰ κι' ὑπόθεσις συνδέσεως κάθε τέτοιας ψυχῆς μὲ ἄλλες. Ἡ σωτηρία δηλαδὴ πραγματοποιεῖται ὄχι μόνον κάθετα, ἀλλὰ κι' ὀριζόντια, ὄχι μόνο μὲ τὸ σχῆμα Χριστὸς-ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ σχῆμα ἄνθρωπος-ἄν-

---

τοῦ χάρου ἀντίμαχοι, τοῦ χάρου νικητὲς περήφανοι, καταλύτες τῆς τυραννίας, οὐράνια τόξα στὸ μπλάβο θόλο κι' ὀλόλευκα φτερουγίσματα, ιδέες ποὺ δὲν τις χωρᾶν τὰ λόγια, τὰ χέρια, τὰ μάτια, οὔτε ἡ πράξι, οὔτε ἡ σκέψι. Κεντήσανε μὲ τὰ ξόμπλια τοῦ θρύλου τὰ πεπρωμένα μας. Εἶναι οἱ ρυθμοὶ ποὺ γιναν πονεμένα τραγούδια, οἱ πολυστέναχτες τιμές, ὁμογάλακτοι ἀδελφοὶ τοῦ Λεωνίδα, οἱ φωτεινὲς σαϊτιές, ποὺ διασχίζουν τ'ἀπειρο φωτεινὰ ὀρόσημα καὶ κυματοθραύστες, ἐλευθέρια σαλπίσματα καὶ χνώτα ζεστά, ποὺ μπουμπουκίασαν τὸ δένδρο τῆς λευτεριάς. Μέσα στὴ παγερὴ σιωπὴ τοῦ τρόμου καὶ τῆς ἐρημιᾶς, φτεροσάλευαν πρῶτοι σὰν τὸν ἀητὸ ποὺ ἀλαφροζυγιάζεται στὰ γκρεμνά.

Οἱ Ἕλληνες κληρικοὶ στὰ χρόνια τῆς δουλείας, σεπτὰ σφάγια καὶ σεμνὴ πρωτοπορεία τοῦ πονεμένου καὶ ματωμένου ἀγῶνα, ὀλόρθοι πάνω στὰ διάσελα τῆς δόξας, τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης, ὀλόρθοι πάνω στὶς ἐξέδρες τῶν βουνῶν, μὲ τοῦρανοῦ τὸ γείσομα στὸ μέτωπό τους, χειροπιασμένοι σέρνουν τὸ μεγάλο χορὸ τῶν αἱμάτων στὸ ρυθμὸ τοῦ θρύλου, ἀνοίγοντας τὶς πύλες τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς αἰωνιότητας.

(Τέλος)

ΤΑΚΗΣ ΠΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ, Καθηγητῆς

θρωπος. Δὲν εἶναι ζήτημα ἀπλῶς ἀτομικὸ, ἀλλὰ προϋποθέτει καὶ συναρμογὴ τοῦ καθενός μας μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἡ μεγάλη ἐντολὴ τοῦ χριστιανισμοῦ λέγει: «Ἀγαπήσεις Κύριον...καὶ τὸν πλησίον σου». Τὰ δύο μέρη τῆς εἶναι ἀδύνατο νὰ διασπασθοῦν. Εἶναι ἀδύνατο νὰ γίνῃ λόγος γιὰ τὸν Χριστὸ χωρὶς τὴν Ἐκκλησίαν, στὴν ὁποία ἀνήκουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, οἱ μὲν ἀποτελῶντας ἤδη μέλη τῆς κι' οἱ ὑπόλοιποι ἀναμενόμενοι σ' αὐτή, μιὰ κι' ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀποστολὴ τῆς νὰ περιλάβῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

Ἐνας μεγάλος Ρῶσος θεολόγος τῶν νεωτέρων χρόνων γράφει: «Κανεὶς δὲν σώζεται μόνος του. Σωζόμεστε ὡς μέλη τοῦ νοητοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἐνωμένοι ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο μέσα στὴν Ἐκκλησίαν». Εἶναι μιὰ μεγάλη ἀλήθεια, ποὺ τὴ διατρανώνει ἡ Ἁγία Γραφή κι' ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Χριστὸς, μὲ τὴν ἐνανθρώπησίν του, εἶναι ὁ νοητὸς γερανός, ποὺ μᾶς σηκώνει ἀπὸ τὴ φθορὰ στὴν ἀφθαρσία, ἀπὸ τὴν αἰώνια καταδίκη στὴν αἰώνια μακαριότητα. Ὁ γάντζος αὐτοῦ τοῦ γερανοῦ, ὄντας προωρισμένος γιὰ τὴν ἄρσι ὅλου τοῦ γένους μας εἶναι χοντρός. Δὲν πιάνει ξεχωριστὲς, ἀπομονωμένες ψυχές, ἀλλὰ μονάχα σύνολο. Γιὰ νὰ σηκωθοῦμε στὸν οὐρανό, πρέπει νὰ εἴμαστε ἓνα νοητὸ δέμα, καλὰ δεμένοι ὁ ἓνας στὸν ἄλλον, μὲ τὸ περιτύλιγμα τῆς κοινῆς πίστεως, μὲ τὰ σχοινιά τῆς πλήρους ἀγάπης. Χωρὶς αὐτὴ τὴ σύνδεσι, ποὺ εἶναι τὸ νόημα κι' ἡ πραγματικότης τῆς Ἐκκλησίας, κανεὶς δὲν σώζεται.

Γιὰ νὰ εἰσέλθουμε στὴ βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, πρέπει νὰ ἀγαπᾶμε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ὅσους ἀπ' αὐτοὺς βρίσκονται ἤδη μέσα στὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς θύραθεν, γιατί κι' αὐτοὶ εἶναι, παρ' ὅλο ὅτι δὲν τὸ ξέρουν, καλεσμένοι νὰ γίνουν μέλη τῆς, μιὰ κι' ὁ Χριστὸς θυσιάστηκε γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀνεξαίρετα.

Ὅποιος δὲν ἔχει βαθεῖα συναίσθησι ὅτι ἡ σωτηρία του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀγάπην του πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, χριστιανός, ἀλλὰ καὶ μὴ χριστιανός, αὐτὸς ἔχει χαλασμένη πυξίδα καὶ δὲν πρόκειται νὰ φθάσῃ στὸν παράδεισο.

Ἐκτὸς ἀπὸ τίς ἄλλες ὠφέλειες, ποὺ κομίζει στὴν ψυχὴ μας ἡ μεγάλη αὐτὴ ἀλήθεια, ὅταν τὴ σκεπτόμαστε βαθεῖα καὶ τὴ ζοῦμε, μᾶς διδάσκει κατὰ τρόπο ριζικὸ τὴν ταπεινοφροσύνη, τὴν ἀπαραίτητη βᾶσι τῆς γνήσιας χριστιανικῆς ζωῆς. Γιατὶ μᾶς τονίζει, ὅτι χάρις στὴν ὑπαρξί τῆς Ἐκκλησίας κι' ὄχι χάρις ἀπλῶς στὴ δική μας ἀτομικὴ προαίρεσι καὶ προσπάθεια προχωροῦμε καὶ κρατιόμαστε στὸν δρόμο τῆς ἀρετῆς. Κάθε ἄνθρωπος, ποὺ περπατᾷ στὸν δρόμο τοῦ Χριστοῦ, ἔχει μέσα του κάτι ἀπὸ τὴ δύναμη ὅλης τῆς Ἐκκλησίας. Ἄς θυμηθοῦμε τὴν ὠραία ἀποστολικὴ παρομοίωσι, ποὺ παρουσιάζει τὴν Ἐκκλησίαν ὡς οἰκοδομὴν

καὶ τοὺς πιστοὺς σὰν τις πέτρας (λίθους ζῶντας) αὐτῆς τῆς οἰκοδομῆς, γιὰ νὰ δείξουμε γιὰ ποιά δύναμι πρόκειται. Μιὰ πέτρα ἔχει τὸ δικό της βάρος, πού εἶναι μικρὸ κι' ἀσήμαντο. Μπορεῖ εὐκόλα κάποιος νὰ τὴ σηκώσῃ ἀπὸ τὸν τόπο της, νὰ τὴ ρίξῃ ὅπου θέλει. Ἡ πέτρα ὅμως πού εἶναι καλὰ συναρμολογημένη στὴν οἰκοδομή, γιὰ τὴν ὁποία μιλάμε, κι' εἶναι δεμένη μετὰ τὶς ἄλλες, ἔχοντας πάνω της, κάτω της, γύρω της ἄλλες πέτρας, δὲν ἔχει πλέον τὸ δικό της βάρος, τὴ δική της δύναμι ἀντιστάσεως, ἀλλὰ ἓνα βάρος καὶ μιὰ δύναμι ἀντιστάσεως πολὺ μεγαλύτερη κι' ὁ Διάβολος δὲν μπορεῖ νὰ τὴ μετακινήσῃ.

Δὲν εἶναι, λοιπόν, ὁ κάθε χριστιανὸς ἀσφαλῆς παρὰ κατὰ τὸ μέτρο τῆς συνδέσεώς του μετὰ τὴν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία, μετὰ τὴ σειρά της, εἶναι ἀσφαλῆς γιὰτὶ ἀποτελεῖ ἓνα μετὰ τὸν Χριστό. Ὁ Χριστὸς δὲν εἶπε ὅτι εἶναι ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἓνας, ἀλλὰ ὅπου ὑπάρχουν δύο ἢ τρεῖς συναγμένοι στὸ ὄνομά του. Εἶναι ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἡ Ἐκκλησία. Ὅποιος δὲν τὴν πιστεύει δὲν τὸν ἀγαπᾷ μέσα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, βρίσκεται στὸ κενό. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος ν' ἀγαπᾷμε τὸν Θεὸ ἀπὸ τὸ νὰ τὸν ἀγαπᾷμε μέσα ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην. Πολὺ σωστά, λοιπόν, λέγει ἓνας ἀρχαῖος ἐκκλησιαστικὸς διδάσκαλος: «Κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ τὸν Θεὸ πατέρα, ἂν δὲν ἔχῃ τὴν Ἐκκλησία μητέρα».

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Χορήγησις ἐπιδόματος εἰς τοὺς ἐφημερίους

Τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Γεώργιον Παπανδρέου ἐπεσκέφθη Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Μητροπολιτῶν Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Καλλινίκου, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονυσίου καὶ Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνοῦ, ἡ ὁποία ἐπέδωκεν εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν ἐπιστολὴν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Χρυσοστόμου, σχετικὴν πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ μισθολογίου τῶν Ἐφημερίων καὶ ἐζήτησε τὴν συμπαραστάσιν του διὰ τὴν λαὸν τοῦ ζητήματος τούτου.

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπεδέχθη αἴτημα τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ὅπως δοθῇ, ὡς προσωρινὴ λύσις, ἐπίδομα ἐκ 500 δραχμῶν εἰς τοὺς Ἐφημερίους χωρίων ἐχόντων πληθυσμὸν κάτω τῶν 1500 κατοίκων. Τὸ ἐν λόγῳ ἐπίδομα θὰ δοθῇ ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1965.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὁ κ. Γ. Παπανδρέου ἐδήλωσε εἰς τοὺς Σεβ. Συνοδικούς ὅτι, «ἡ ἐξύψωσις, μορφωτικὴ καὶ οἰκονομικὴ τοῦ κατωτέρου ἐφημεριακοῦ Κλήρου ἀνήκει εἰς τοὺς πρώτους σκοποὺς μου, παραλλήλως πρὸς τὴν προσπάθειαν διὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Παιδείας».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ό απολογισμός του Τ.Α.Κ.Ε. του 1963

Δημοσιεύομεν ενδιαφέροντα αποσπάσματα ἐκ τοῦ δημοσιευθέντος ἐσχάτως Ἀπολογισμοῦ τοῦ ΤΑΚΕ τοῦ ἔτους 1963 πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν ἡσφαλισμένων.

★

Τὰ πραγματοποιηθέντα ἔσοδα τοῦ ἔτους 1963 ἔχουν, ἐν ἀνακεφαλαίῳσει κατὰ γενικῆς κατηγορίας (προελεύσεως) ὡς ἑξῆς:

Κατηγορία	1963	%
Εἰσφορὰ ἡσφαλισμένων	20718123	42,3
» Ἔργοδοτ. (Ναῶν)	8892088	18,2
» κοινωνικῆ	13434369	27,4
Πρόσ. ἐξ Ἐξωκκλ.	2271030	4,7
» Περιουσίας	3580557	7,3
Διάφορα Ἔσοδα	25154	0,1
Σύνολον	48921931	100,—

Β'. ΕΞΟΔΑ: Τὰ ἔξοδα πάντων τῶν Κλάδων ὡς καὶ αἱ παροχαὶ τοῦ Ἰδρύματος, κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος, ἔχουν ὡς ἀκολούθως:

Ε Σ Ο Δ Α	1963	ο/ο
1. Κλάδου Συντάξεων	39.794.264	81,3
2. » ἀσθενείας	5.216.697	10,7
3. » ἀρωγῆς	3.910.969	8,—
	48.921.930	100 —

Ε Ε Ο Δ Α

1. Παροχαὶ Κλάδου Συντάξεων	28.861.301	58,9
2. Παροχαὶ Κλάδου ἀσθενείας	7.079.412	14,5
3. Παροχαὶ Κλάδου ἀρωγῆς	3.089.338	6,3
4. Παροχαὶ λογαριασμοῦ προικοδοτήσεως	—	—
5. Ἔξοδα διοικήσεως καὶ λειτουργίας	2.534.038	5,2
6. Ἔξοδα διαχειρήσεως καὶ ἀποσβέσεις	2.671.201	5,5
7. Ἔξοδα Ἰ. Ἐξωκκλησίων	1.379.436	2,8
	45.614.725	93,2

ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ἢ ΕΛΛΕΙΜΜΑ

1. Κλάδ. συντάξεων	4.505.783	9,2
2. » ἀσθενείας	—2.030.215	—4,1
3. » ἀρωγῆς	831.632	1,7
	48.921.938	100,—

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ

1. Παροχαί Κλάδου συντάξεων

Αί παροχαί του Κλάδου [συντάξεων, κατά τὰ τρία τελευταία ἔτη ἔχουν ὡς ἑξῆς:

	1961	1962	1963
Συντάξεις	18.148.960	28.944.509	28.701.553
*Ἐξοδα κηδείας	136.018	142.868	159.748
Σύνολον	28.274.978	29.087.377	28.861.301

*Αναλογία τῶν παροχῶν Κλάδου Συντάξεων (συντάξεων καὶ ἐξόδων κηδείας) πρὸς τὰ ἔσοδα τοῦ αὐτοῦ Κλάδου.

	Ἔσοδα	Παροχαί Κλ. Συντάξεων	Ἀναλογία τοῖς ο/ο
1957	28.996.925	19.883.637	68,5
1958	36.664.304	24.569.622	80,1
1959	33.322.507	26.569.270	79,7
1960	33.508.669	27.656.256	82,5
1961	34.012.599	28.274.979	83,1
1962	36.458.588	29.087.377	79,7
1963	39.794.264	28.861.301	72,5

Μεταβολαί εἰς τὰς παροχάς καὶ τὸ συνταξιοδοτικὸν δίκαιον δὲν ἐπραγμα-
τοποιήθησαν κατὰ τὸ ἔτος 1963. Παρετάθη μόνον μέχρι 31.12.1964, διὰ τῆς
ὑπ' ἀριθ. 99988/21.11.63 Ὑπουργικῆς Πράξεως, ἐκδοθείσης μετὰ πρότασιν
τοῦ Δ. Συμβουλίου, τὸ δικαίωμα τῆς συμπληρώσεως καταβολῶν εἰς χήρας
ἡσφαλισμένων, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως τύχῃσι καὶ αὗται συντάξεως.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ, ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΗ ΣΥΝΤΑΞΙΣ

Κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ ἔτους 1963 ὑπῆρχον συνταξιοδοτούμενοι	3.197
*Ἀπενεμήθησαν κατὰ τὸ 1963	142
Σύνολον	3.339
Διεγράφησαν ἐκ πάσης αἰτίας	139
Παρέμειναν κατὰ τὴν 31.12.1963	3.200

Οί συνταξιούχοι οὔτοι διακρίνονται:

	Ἀμέσου ἀπονομῆς	Μεταβιβάσεως	Σύνολον
1. Γήρατος	579	388	967
2. Ἀναπηρίας	338	226	559
3. Πολυετοῦς ὑπηρεσίας	138	38	176
4. Παραινήσεως καὶ καταργήσεως θέσεως	16	—	16
5. Προώρου θανάτου	1.428	—	1.428
Σύνολον	2.494	652	3.146
6. Πολεμικαί	47	—	47
7. Προσωπ. βοηθήματος	7	—	7
	2.548	652	3.200

Διὰ τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν ἔτος 1963 ὁ ἀριθμὸς τῶν συνταξιούχων φαίνεται ν' αὐξάνηται κατὰ 3 μόνον περιπτώσεις. Ἐξ ἀπελθουσῶν ὅμως μεταβολῶν, αἵτινες ἔλαβον μὲν χώραν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, κατεχωρήθησαν ὅμως κατὰ τὸ ἐπόμενον, πιθανὸν εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν συνταξιούχων νὰ ὑπὸκειται εἰς ἀνάλογον αὐξομείωσιν.

Μέση μηνιαία σύνταξις.

Αὕτη ἐμφανίζεται ὡς ἐξῆς, κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη:

	1962		1963	
	Περὶ-πτώσ.	Μέση μὴν.	Περὶ-πτώσ.	Μέση μὴν.
1. Παλαιοῦ ὑπολογ.	1458	513	1369	514
2. Νέου ὑπολογισμ.	1684	738	1777	742
3. Πολεμικαί	48	858	47	852
4. Προσωπ. βοηθήματος	7	400	7	400
	3197	637	3200	645

Ἐπομένως, ἡ μέση μηνιαία σύνταξις ὅλων τῶν κατηγοριῶν, ἀνέρχεται διὰ τὸ ἔτος 1963 εἰς δραχμ. 645.

Ὁ μέσος ὄρος τῆς μηνιαίας συντάξεως, προστιθεμένων τῶν δώρων τῶν ἑορτῶν Χριστουγέννων καὶ Πάσχα ὡς καὶ τοῦ ἐπιδόματος λουτροθεραπείας, ἔχει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὡς ἐξῆς:

Έτος	Σύνταξις μηνιαία	Μηνιαία σύνταξις μετά δώρων και επίδοματος λουτροθεραπείας
1958	578	696
1959	597	717
1960	610	732
1961	627	739
1962	637	746
1963	645	751

Τὸ ἐπίδομα λουτροθεραπείας, χορηγηθὲν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 10109/23.1.58 Ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, καθορίζεται, κατ' ἔτος, ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου εἰς ποσὸν μὴ δυνάμενον νὰ ὑπερβῇ τὴν σύνταξιν ἑνὸς μηνός, μετὰ τῶν πάσης φύσεως ἐπιδομάτων.

Διὰ τὰ ἔτη 1958, 1959 καὶ 1960 τὸ ἐπίδομα λουτροθεραπείας ἀπετελεῖτο ἐκ μιᾶς συντάξεως καὶ μέχρι ποσοῦ δρχ. 600. Διὰ τὸ ἔτος 1961 ἐκ ποσοῦ δρχ. 400· διὰ δὲ τὸ ἔτος 1962 καὶ ἐφεξῆς, τοῦτο καθωρίσθη εἰς δρχ. 350.

2. Ἐξοδα κηδείας

Ἐθεσπίσθησαν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 47710/1958 Ὑπουργ. ἀποφάσεως (Φ. Ε.Κ. 13/1958) διὰ τοὺς θνήσκοντα συν/χους καὶ τὰς συζύγους των. Συνίστανται ἐκ μιᾶς καὶ ἡμισείας μηνιαίας συντάξεως, διὰ τοὺς εἰς χωρία καὶ κομποπόλεις, μέχρι 5.000 κατοίκων διαμένοντα καὶ ἐκ δύο μηνιαίων συντάξεων, διὰ τοὺς διαμένοντα εἰς πόλεις ἄνω τῶν 5.000 κατοίκων. Εἰδικῶς διὰ τοὺς ἐμμέσους συνταξιούχους καταβάλλεται ποσὸν ἐκ μιᾶς μηνιαίας συντάξεως.
(Συνεχίζεται)

Ἐγκύκλιοι

«Περὶ τῶν προβλεπομένων προϋποθέσεων δι' ἀναγνώρισιν δικαιώματος παροχῶν ἀσθενείας TAKE διὰ τὰ ἀγαμα τέκνα τὰ μετὰ τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας των ἀνίκανα πρὸς ἐργασίαν ἀμέσως ἡσφαλ. καὶ συνταξ. TAKE, ὡς καὶ διὰ τὸν ἄπορον καὶ ἀνάπηρον πατέρα ἀγάμου κληρικοῦ (ἄρθρ. 2 παρ. γ' καὶ δ' Κανον. Κλάδ. Ἀσθεν.)».

Π ρ ὶ ς

Ἄπαντα τὰ Τοπικὰ Τ.Α.Κ.Ε. Ἰ. Μητροπόλεων

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν, ὅτι ὁ διορισμὸς τῶν τριῶν ἱατρῶν πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἔνορκον βεβαίωσιν πρὸς διαπίστωσιν τῆς ἀνικανότητος παντελῶς καὶ νομίμως πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν τῶν μετὰ τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν ἀγάμων τέκνων ἀμέσως ἡσφαλισμένων καὶ ἀμέσως συνταξιούχων TAKE, ὡς καὶ τοῦ ἀπόρου καὶ ἀναπήρου πατρὸς ἀγάμου κληρικοῦ,

καθ' ἃ προβλέπεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 2 παρ. γ' καὶ δ' τοῦ Κανονισμοῦ Κλάδου Ἀσθενείας TAKE, ἐπὶ τῶ σκοπῷ ἀναγνωρίσεως δικαιώματος διὰ παροχὰς ἀσθενείας εἰς τὰ πρόσωπα ταῦτα, δι' ἐγγραφῆς των εἰς τὸ βιβλιάριον ἀσθενείας, δεόν νὰ γίνηται ὑπὸ τοῦ Κεντρικοῦ TAKE, ὡς προβλέπεται ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ Κλάδου ἀσθενείας καὶ οὐχὶ ὡς παρετηρήθη παρὰ τῶν Τοπικῶν TAKE.

Ἐπειδὴ ἡ δαπάνη τῆς ἐξετάσεως τῶν διοριζομένων τριῶν ἱατρῶν καὶ τῆς ἐνόρκου βεβαιώσεως περὶ τῆς ἀναπηρίας ἢ τῆς ἀνικανότητος τῶν ἀνωτέρω προσώπων εἶναι σημαντικὴ καὶ ἐπιβαρύνει ἐξ ὀλοκλήρου τὸν ἐνδιαφερόμενον καὶ ἵνα μὴ αὐτὴ ἀποβαίνει ἐπὶ ματαίῳ, διότι εἶναι ἐνδεχόμενον εἰς τινὰς περιπτώσεις, παρὰ τὴν ἀναπηρίαν ἢ ἀνικανότητα τούτων, ν' ἀποκλείεται ἡ ἀναγνώρισις τοῦ δικαιώματος, λόγῳ ἑλλείψεως ἐκ τῆς μὴ ἐρευνῆς καὶ διαπιστώσεως ὑπὸ τῶν Τοπικῶν TAKE μιᾶς τῶν προβλεπομένων, πρὸ τοῦ διορισμοῦ τῶν τριῶν ἱατρῶν, ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων (π.χ. μὴ συμβίωσις, μὴ συντήρησις, παροχὴ ἀσθενείας ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου ἢ ἐτέρου οἰουδήποτε ἀσφαλιστικοῦ ὀργανισμοῦ κ.λ.π.).

Παρακαλοῦμεν, ὅπως μὴ προβαίνωσι τὰ κατὰ τόπους Τοπικὰ TAKE εἰς διορισμὸν ἱατρῶν διὰ τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις, ἀλλὰ νὰ συνιστᾶται ὑπὸ τούτων εἰς τοὺς αἰτουμένους τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 2 παρ. γ' καὶ δ' τοῦ Κανονισμοῦ Κλάδου Ἀσθενείας καὶ ὑποβάλλωσι εἰς ἡμᾶς τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικὰ ὡς ἀναφέρονται κατωτέρω, ἤτοι:

1.— Διὰ τὸν ἄπορον καὶ ἀνάπηρον πατέρα ἀγάμου κληρικοῦ

1) Αἰτήσεις τοῦ ἐνδιαφερομένου κληρικοῦ νομίμως χαρτοσημασμένη καὶ κληρικοσημασμένη, περὶ διορισμοῦ ὑπὸ τοῦ TAKE τριῶν ἱατρῶν πρὸς ἐξέτασιν καὶ διαπίστωσιν, δι' ἐνόρκου βεβαιώσεως τούτων ἐνώπιον Εἰρηνοδίκου, τῆς ἀναπηρίας τοῦ ἀπόρου πατρός ρου.

2) Πιστοποιητικὸν τοῦ οἰκείου Δημάρχου ἢ Προέδρου Κοινότητος, ἐξ οὗ νὰ προκύπτῃ ἡ οἰκογενειακὴ κατάστασις τοῦ ἀμέσως ἡσφαλισμένου ἢ ἀμέσως συνταξιούχου καὶ προσθέτως α) ὅτι, οὗτος εἶναι ἄγαμος, β) ὅτι ὁ πατὴρ του συμβιοῖ μετ' αὐτοῦ καὶ γ) συντηρεῖται παρ' αὐτοῦ.

3) Ὑπεύθυνον δῆλωσιν τοῦ υἱοῦ του, ὅτι συμβιοῖ καὶ συντηρεῖ κυρίως τὸν ἄπορον καὶ ἀνάπηρον πατέρα του καὶ ὅτι δὲν δικαιούται οὗτος παροχῶν ἀσθενείας ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου ἢ οἰουδήποτε ἐτέρου ἀσφαλιστικοῦ ὀργανισμοῦ, καὶ 4) Πιστοποιητικὸν τοῦ Κέντρου Κοινωνικῆς Προνοίας περὶ τῆς ἀπορίας τοῦ πατρός τοῦ ἀμέσως ἡσφαλισμένου ἢ ἀμέσως συνταξιούχου.

2.— Διὰ τὰ συμπληρώνοντα τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας των ἄγαμα τέκνα ἡσφαλισμένων καὶ συνταξιούχων:

1) Αἰτήσεις τοῦ ἐνδιαφερομένου πατρός δεόντως χαρτοσημασμένη καὶ κληρικοσημασμένη περὶ διορισμοῦ ὑπὸ τοῦ TAKE τριῶν ἱατρῶν δι' ἐνόρκου ὑπὸ τούτων βεβαίωσιν ἐνώπιον Εἰρηνοδίκου, ὅτι τὸ τέκνον του εἶναι ἄγαμον

καὶ παντελῶς καὶ μονίμως ἀνίκανον πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν. Εἰς τὴν αἴτησιν δέον ἀπαραιτήτως ν' ἀναφέρεται ἡ ἀσθένεια ἢ ἡ πάθησις τούτου. Ἐπίσης δέον νὰ τονίζηται εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους, ὅτι θὰ ζητῶσι τὴν προστασίαν τοῦ Κλάδου ἀσθενείας διὰ τὰ συμπληρώσαντα τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας των τέκνα των μόνον εἰς ἃς περιπτώσεις ταῦτα εἶναι παντελῶς καὶ μονίμως ἀνίκανα πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν, διότι μόνον ἡ ἀπόλυτος ἀνικανότης παρέχει δικαίωμα προστασίας ὑπὸ τοῦ TAKE καὶ οὐχὶ καὶ ἡ πρόσκαιρος τοιαύτη.

2) Πιστοποιητικὸν Δημάρχου ἢ Προέδρου Κοινότητος, ἐξ οὗ νὰ προκύπτῃ ὅτι τὸ τέκνον αὐτὸ τοῦ ἀμέσως ἠσφαλισμένου ἢ ἀμέσως συνταξιούχου εἶναι ἄγαμος, συμβιοῖ μετὰ τοῦ πατρὸς του καὶ συντηρεῖται κυρίως ὑπ' αὐτοῦ, μὴ ἔχον ἰδίαν περιουσίαν.

3) Ὑπεύθυνον δῆλωσιν τοῦ πατρὸς του, ὅτι ὁ υἱὸς του εἶναι ἄγαμος καὶ δὲν δικαιούται παροχὰς ἀσθενείας ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου ἢ οἰουδήποτε ἑτέρου ἀσφαλιστικοῦ ὀργανισμοῦ, συμβιοῖ δὲ καὶ συντηρεῖται ἀποκλειστικῶς παρὰ τούτου.

Ὁ Διευθύνων Σύμβουλος
Καθηγ. Π. ΣΤΕΡΙΩΤΗΣ

«Περὶ διενεργείας κρατήσεων 1ο/ο ἐπὶ τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. ὑπὲρ Α.Ο.Ε.Κ.».

Ὑπομνήσκοντες τὴν ὑπ' ἀριθμ. 17904/27.5.64. ἐγκύκλιόν μας διὰ τῆς ὁποίας ἐγνωρίζαμεν ὑμῖν ὅτι ἐπὶ τῶν μισθῶν τῶν ὑπαλλήλων καὶ Ἱεροφαιτῶν τῶν μισθοδοτουμένων εἴτε παρὰ τοῦ TAKE εἴτε παρὰ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων ἢ τῶν Ἱ. Ναῶν ἐφ' ὅσον εἶναι ἠσφαλισμένοι παρὰ τοῦ TAKE, δέον συμφώνως τῷ Νόμῳ νὰ ἐνεργῆται ὁμοῦ μετὰ τῶν ὑπὲρ TAKE κρατήσεων καὶ ἑτέρα ἐξ 1ο/ο ὑπὲρ τοῦ Αὐτονόμου Ὁργανισμοῦ Ἐργατικῆς Κατοικίας καὶ ἐπειδὴ παρατηρήθη ὅτι τὰ ἀνωτέρω δὲν ἔτυχον εἰσέτι, πλήρους ἐφαρμογῆς, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσωμεν ὅπως ἐντείλητε τὴν ὑφ' ὑμᾶς ὑπηρεσίαν, ἵνα συμμορφωθῇ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα πρὸς ἀποφυγὴν καταλογισμοῦ προστίμου καὶ τῶν λοιπῶν νομίμων συνεπειῶν.

Ὡς πρὸς τὰς προγενεστέρας ὀφειλάς ἐκ τῆς ἰδίας αἰτίας, καθ' ἃ ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης μνημονεύεται, θέλει ἀποσταλῆ εἰς ὑμᾶς ἡ καταρτιζομένη ὀνομαστικὴ κατάστασις πρὸς εἰσπραξίν τῶν ὀφειλῶν τούτων.

Μετὰ τιμῆς
Ὁ Διευθύνων Σύμβουλος
Καθηγ. Π. ΣΤΕΡΙΩΤΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αίδεσιμ. Χριστόπουλον Σπυρίδωνα, Πεῦκον Καλαβρύτων. Ἡ Ἐπεὶ Μητρόπολις Καλαβρύτων μᾶς ἐνημερώνει τακτικῶς ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν μεταβολῶν καὶ νέων χειροτονιῶν τῶν Ἐφημερίων, ἀλλ' ἡ ἐνημέρωσις ἡ ἀφορῶσα ὑμᾶς ἴσως νὰ παρέπεσε κατὰ τὴν ταχυδρόμησιν καὶ ἤδη ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας πληροφοροῦμεθα τὴν ἐφημερίαν σας. Σᾶς ἐνεγράψαμεν καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ ἀπὸ 1.1.1964 κυκλοφορήσαντα τεύχη.— Αἰδεσ. Δράμπαν Χρήστον, Σέρρας. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας.— Αἰδεσιμ. Κασάλην Εὐθύμιον, Ἀρχιερατικὸν Ἐπίτροπον Ἀγιάς - Λαρίσης. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας.— Αἰδεσιμ. Δημόν Κωνόν, Σγάραν - Ἄρτης. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας καὶ μόνον ἐπληροφορήθημεν τὴν ἐφημερίαν σας καὶ τὴν ἐν ταύτῳ ἀλλαγὴν τῆς διεύθυνσός σας. Ἡδὴ σᾶς ἐνεγράψαμεν καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ ἀπὸ 1.1.1964 τεύχη, καθὼς καὶ τὰ τεύχη τοῦ 1963.— Αἰδεσιμ. Κωστόπουλον Γεώργιον, ὁδὸς Ρόδου 28, Πάτρας. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας.— Αἰδεσιμ. Ξέκαλον Ἰωάννην, Ἄνω Βαρσαμόνερον Ρεθύμνου Κρήτης. Σᾶς ἀπεστείλαμεν τὸ ὑπ' ἀριθμ. 3 τεύχος τοῦ 1964 καθὼς τὰ βιβλία: «Οἱ περὶ Ἰερωσύνης λόγοι τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου», «Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Λειμῶνα», «Εὐεργετικὸς ἡ Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν» καὶ «Ἀδολεσχία Φιλόθεος».— Centro di Documentazione, Istituto per le Scienze, 114. Bologna, Italia. Ἐνεγράφητε καὶ ἀποστέλλομεν ὑμῖν τὰ τεύχη. Ἐπεὶ Μητρόπολιν Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. Συνεμορφώθημεν πρὸς τὴν κοινοποίησίν σας διὰ τὸν Αἰδεσιμ. Δημήτριον Νικήταν. Εὐχαριστοῦμεν.— Porroisse Orthodoxe Française de Genève, Suisse. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διεύθυνσίν σας.— Αἰδεσ. Νικόλαον Μάλλιον, Θαυμακὸν (Δομοκοῦ). Ἡ σύνταξις σας θὰ ἀνέλθῃ εἰς 1150 δραχμὰς περίπου. Τὸ δὲ ἐφ' ἅπαξ περὶ τὰς 30.000 δραχμὰς. Διὰ τὴν ὀφειλὴν σας εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. πρέπει νὰ γράψετε εἰς αὐτό, εἰς τὴν ἐξῆς διεύθυνσιν: Τ.Α.Κ.Ε., Σοφοκλέους 4, Ἀθήναι. Αἰδεσ. Νικόλαον Σέρβου, Ἀγίαν Εἰρήνην Κεφαλληνίας. Ἡ σύνταξις σας θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ποσὸν τῶν 1.040 δραχμῶν περίπου μηνιαίως, τὸ δὲ ἐφ' ἅπαξ βοήθημα θὰ εἶναι περὶ τὰς 24.000 δραχμὰς. Αἰδεσ. Νικόλαον Τριμπίρην, Ἐκκλησίαν Γρεβενῶν. Ἐφ' ὅσον συμπληρῶντε ἐντὸς τοῦ 1964 τὸ 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας σας εἶναι δυνατόν νὰ ὑποβάλετε τὴν 31.12.1964 παραίτησιν καὶ νὰ λάβετε σύνταξιν, ἡ ὅποια θὰ ἀνέλθῃ εἰς 1003 δραχμὰς μηνιαίως, τὸ δὲ ἐφ' ἅπαξ εἰς τὸ ποσὸν τῶν 24.000 δραχμῶν περίπου. Διὰ τὰ βιβλία τὰ ὅπεϊα παραγγείλατε εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Διοκονίαν ἀπευθυνθήτε εἰς τὴν ἐξῆς διεύθυνσιν: Ἀποστολικὴν Διοκονίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰακίου 1. Ἀθήναι. Πάντως τὴν διαμαρτυρίαν σας διὰ τὴν μὴ ἀποστολὴν των θὰ τὴν διαβιβάσωμεν.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἡ χριστιανικὴ πρόνοια τῶν φυλακῶν (τελευταῖον). — Φωτίου Κόντογλου, Ἡ ὄνος τοῦ Βαλαάμ ὀμιλοῦσα μὲ φωνὴν ἀνθρωπίνην. — Ἀνθίμου Θεολογίτη, Ὁ Σαμουήλ. — Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Τὰ τάλαντα. — «Φιλοθέου ἀδολεσχίας» μέρος τέταρτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τῶς «Ἀριθμούς», ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως. Ἀπόδοση Θεοδόση Σπεράντσα. — Βασίλειου Ἡλιάδη, Ἡ παυλικὴ νῆσος τοῦ Αἰγαίου καὶ ἡ ἀκατάλυτη ἐλληνικὴ ψυχὴ τοῦ λαοῦ της. Τὰ θρησκευτικὰ προσκηνύματα καὶ ἡ παράδοσις. — Θρησκευτικὲς καὶ ἠθικὲς μελέτες τοῦ ἐν Ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου Αἰγίνης, «Γνώρισε τὸν ἐαυτό σου». Ἀπόδοση Θ. Σπεράντσα. — Τάκη Ροντογιάννη, Καθηγητοῦ, Ἡ συμβολὴ τοῦ Κλήρου στὰ χρόνια τῆς δουλείας (τέλος). — Βασ. Μουστάκη, Πῶς σώζεται ὁ καθένας μας. — Εἰδήσεις. — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — Ἀλληλογραφία.

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ διδῇ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Τύποις : Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα — ΤΣΙΡΩΝΗ — Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Γ. Σ. Χρυσάφης, Ἱασωνίδου 22, Σούρμενα